

ΚΑΘΕΦΤΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ

ΟΥΝΙΟΣ 1992

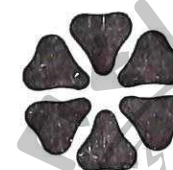

ΚΑΘΕΡΕΦΤΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΩΡΕΑ Ευδοκίου
ΗΜΕΡΟΜ. 24-7-92
ΑΡΙΘ. 24638

ΙΟΥΝΙΟΣ 1992

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'
Τεύχος 33

«ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ»

Συντάσσεται από Επιτροπή

Μελών του Συλλόγου και

της Αδελφότητας

Αμπελοχωριτών

ΕΔΡΑ: ΓΙΑΝΝΕΝΑ

Δ/νση περιοδικού - Επικοινωνία

Κώστας Σιώτος

Ρώμα 17

452 21 Γιάννενα

τηλ. 78141 - 33051

Γιώργος Αναστασίου

Ριζάρη 16

452 21 Γιάννενα

τηλ. 37286

Χρήστος Δημοσθ. Αλεξίου

Δροσίνη 8

15126 Μαρούσι

ΤΗΛ. 3600611

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Εσωτερικού Δρχ.: 1000

Εξωτερικού Δολ.: 20

ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ --

— ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ:

Κ. Ε. Σιώτος

Ρώμα 17

452 21 Γιάννενα

Τηλ. 78141

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Σύλλογος Απανταχού

Αμπελοχωριτών

Ρώμα 17

45221 Γιάννενα

Αδελφότητα Αμπελοχωριτών

Φυλής 24

104 33 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ. 8235570

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Αλεξίου Χρήστος Δημοσθ.

Αναστασίου Γιώργος Δ.

Αναστασίου Κώστας Δ.

Σιώτος Κώστας Ε.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΟΥ

(1913 - 1985)

Κ. Αναστασίου

Με φροντίδα της Συντακτικής Επιτροπής του Καθρέφτη πήραμε το βιβλίο θανάτων από την εκκλησία του χωριού μας, που διατηρούσαν οι ιερείς της εκκλησίας από το 1913 και εδώ.

Αν και περιέχει ελλείψεις εν τούτοις είναι αρκετά χρήσιμο να μελετήσει κανείς τη δημογραφική κίνηση του χωριού μας και συγκρίνως να παρακολουθήσει τη συνεχή αύξηση του μέσου όρου ζωής.

Η δημογραφία όπως η λέξη δηλώνει ασχολείται με τη γραφή του δήμου δηλαδή με την στατιστική κίνηση του πληθυσμού σε ορισμένο τόπο και χρόνο. Και έχει σαν σκοπό να αντλήσει διάφορα συμπεράσματα που θα χρησιμεύσουν για την κοινωνική και πνευματική βελτίωση του πληθυσμού.

Η στατιστική και η πληροφορική είναι σύγχρονες επιστήμες που χωρίς αυτές δεν μπορούν να προχωρήσουν οι σύγχρονες κοινωνίες.

Αλλά σκοπός της σημερινής μας εργασίας δεν είναι να εισέλθουμε σε ξένα οικόπεδα, που είναι δουλειά ειδικών, αλλά η δημογραφική κίνηση του χωριού μας, και κυρίως να επισημάνουμε την μακροβιότητα των Αμπελοχωριτών.

Μελετώντας το βιβλίο θανάτων ενός αιώνα περίπου είδα πανοραμικά να περνούν μπροστά από τα μάτια μου η μία μετά την άλλη γενιές. Γονείς, αδέρφια και ξαδέλφια, συγγενείς, φίλοι, συμμαθητές, χωριανοί.

Άλλοι να βιάζονται να φύγουν γρήγορα και άλλοι αργά. Αλλά όλοι για το ίδιο προκαθορισμένο στόχο. Κλείνοντας το βιβλίο αισθάνθηκα μια βαθιά μελαγχολία για τη ματαιότητα. Δεν άφησα όμως να με κυριεύσει η απαισιοδοξία. Μέσα από αυτές τις γραμμές και τα ψυχρά νούμερα μπορεί κανείς ν' αντλήσει διδάγματα και να πάρει το καλό μήνυμα. Αυτό προσπάθησα να μεταφέρω με τις ασθενείς δυνάμεις μου.

Όπως ανέφερα πιο πάνω υπάρχουν ελλείψεις. Αίφνης δεν αναγράφονται μέσα οι φονευθέντες στους πολέμους. Και από το 1912-13 μέχρι σήμερα έχουμε πολλούς πολέμους και επαναστάσεις.

Και το χωριό μας πλήρως βαρύ τίμημα, και όπως όλοι γνωρίζουμε στους πολέμους χάνονται νέοι άνθρωποι. Δεν αναγράφεται η αιτία θανάτου, εκτός από τα έτη 1917 - 1918 που υπήρξε επιδημία γρίπης. Στη στήλη «αιτία θανάτου» αναγράφεται η λέξη γρίπη.

Παρ' όλα αυτά όμως μελετώντας τη δημογραφική κίνηση του χω-

ριού μας την περίοδο που αναφερόμαστε, μπορούμε να αντιλήσουμε ορισμένα συμπεράσματα και να κάνουμε ορισμένες διαπιστώσεις.

Μια πρώτη διαπίστωση που μπορεί κανείς να κάνει είναι η εξής: Μέχρι το 1913 δεν υπήρχε κρατική οργάνωση και εάν υπήρχε ήταν υποτυπώδης. Βέβαια δεν μπορεί κανείς να κρίνει την τότε κατάσταση με τα σημερινά δεδομένα. Ούτε μπορεί να διαφύγει της προσοχής ότι η περιοχή μας ελευθερώθηκε από τον Τουρκικό ζυγό στα 1881. Το χρονικό διάστημα είναι πολύ μικρό για οργάνωση και προσαρμογή. Εν πάση περιπτώσει υπήρχε μια πρωτόγονη διοικητική, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη.

Το τέλμα αυτό αναταράσσει η επανάσταση του 1909. Με την εμφάνιση στην πολιτική σκηνή του Ελ. Βενιζέλου μπαίνουν τα θεμέλια για εκσυγχρονισμό και ολοκλήρωση των οραμάτων του Έθνους.

Αλλά και το γεγονός ότι υπάρχουν αρχεία μόνον από το 1913. Εδώ, αυτό και μόνον τα λέει όλα. Και πρώτα υπήρχε κράτος αλλά δεν υπήρχε η ενδεδειγμένη οργάνωση.

Μια άλλη διαπίστωση που μπορεί κανείς να κάνει είναι η μεγάλη θνησιμότητα των μικρών παιδιών. Και τούτο οφείλονταν στο ότι δεν υπήρχε ιατρική περίθαλψη. Δεν υπήρχε ιατρική πρόληψη ούτε κοινωνική πρόνοια. Βασίλευε προκατάληψη και άγνοια. Υπήρχαν βέβαια στην περιοχή, την ευρύτερη, των Τζουμέρκων 2 - 3 γιατροί που ασκούσαν την γενική ιατρική, αλλά ούτε επαρκούσαν, ούτε τα σημερινά μέσα και οργάνωση υπήρχαν αλλά ούτε και οι οικονομικές δυνατότητες. Και έτσι μέσα στη φτώχεια και στη χαμηλή κοινωνική στάθμη και τη γενική δυσπραγία, το έδαφος ήταν πρόσφορο για κάθε είδος κομπογιαννισμού.

Με τη συνεχή βελτίωση των συνθηκών ζωής και την θεαματική ανάπτυξη της Ιατρικής επιστήμης έχουμε κάθετη πτώση της θνησιμότητας στη βρεφική και παιδική ηλικία που επί των ημερών μας έφθασε σε μηδενικά επίπεδα.

Παράλληλα με το μηδενικό της παιδικής θνησιμότητας έχουμε και αύξηση του μέσου όρου ζωής.

Από το 1952 μέχρι των ημερών μας (εκτός από το 1956 και 1962 που έχουμε από ένα θάνατο αντιστοίχως, βρέφους) δεν έχουμε κανένα θάνατο παιδιού.

Ο πίνακας που ακολουθεί είναι αρκετά εύλογος.

%	Έτος	Θάνατοι		Σύνολο	Έτος	Θάνατοι		Σύνολο
		παιδιών	ενήλικ.			παιδιών	ενήλικ.	
1	1913	6	5	11	1944	3	4	7
2	1914	5	7	12	1948	—	5	5
3	1915	2	2	4	1949	—	2	2
4	1916	1	5	6	1950	—	—	—
5	1917	7	20	27	1951	2	3	5
6	1918	4	28	32	1952	—	—	—
7	1919	5	3	8	1953	—	—	—
8	1920	1	7	8	1954	—	—	—

Όταν λέμε θνησιμότητα εννοούμε το ποσοστό των θανάτων που προέρχεται από όλες τις αιτίες, ασθένειες, πολέμους, επιδημίες, ατυχήματα, σε σχέση με τον πληθυσμό.

Και αυτό το βρίσκουμε εάν πολλαπλασιάσουμε τον αριθμό θανάτων με το 1000 και διαιρέσουμε με τον πληθυσμό της χώρας, της περιοχής, νομού ή χωριού στη συγκεκριμένη περίπτωση τον αριθμό που βρίσκουμε τον ονομάζουμε συντελεστή θνησιμότητας.

Παράδειγμα: Το 1938 σύμφωνα με την απογραφή το χωριό μας είχε 460 κατοίκους. Έχουμε 7 θανάτους:

$$1938 = 7 \times 1000 : 460 = 15,1$$

Το μέσο όρο ζωής μιας χώρας, ή μιας περιοχής ή χωριού τον βρίσκουμε εάν προσθέσουμε την ηλικία όλων όσων πέθαναν και διαιρέσουμε με τον ως άνω αριθμό (του χρόνου που θέλουμε).

Ο μέσος όρος ζωής στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια σύμφωνα με τις στατιστικές που βλέπουν το φως της δημοσιότητας είναι 72 χρόνια για τους άνδρες και 74 για τις γυναίκες και με συνεχή αύξηση. Ο μέσος όρος ζωής της Ελλάδας σήμερα είναι από τους υψηλότερους. Προ του πολέμου και στις αρχές του αιώνα ο μέσος όρος ζωής στην χώρα μας ήταν πολύ χαμηλός.

Η θνησιμότης του πληθυσμού μιας χώρας εξαρτάται από το βαθμό οργάνωσης. Δηλαδή σε πιο βαθμό είναι οργανωμένη η προληπτική ιατρική ώστε να αντιμετωπίζονται έγκαιρα θανατηφόρες επιδημίες ιδίως στη βρεφική ή παιδική ηλικία.

Επίσης εξαρτάται από την οικονομική ανάπτυξη και την πνευματική στάθμη της χώρας. Είναι φανερό, όσο πιο ανεπτυγμένη είναι μια χώρα τόσο πέφτει ο δείκτης θνησιμότητας και αυξάνει ο μέσος όρος ζωής.

Μεγάλη επίδραση στη μακροβιότητα έχει και το επάγγελμα. Επαγγέλματα επικίνδυνα και βαρειά επιφέρουν γρήγορη κάμψη του οργανισμού. Η καλή υγιεινή διατροφή συντελεί στη διατήρηση καλής υγείας. Η υγιεινή κατοικία, η θεσματική πρόοδος της ιατρικής και τέλος το ήπιο κλίμα που επικρατεί στην Ελλάδα συνετέλεσαν στην αύξηση του μέσου όρου ζωής.

Όπως στην αρχή αναφερόμαστε σκοπός μας είναι να επισημάνουμε τη μακροβιότητα των Αμπελοχωριτών.

Η μεταπολεμική και μετεμφυλιακή περίοδος χαρακτηρίζεται από μια ραγδαία οικονομική και πνευματική ανάπτυξη.

Το βιοτικό επίπεδο της χώρας σε σχέση με το προπολεμικό ανέβηκε θεαματικά. Δρόμοι έγιναν, αρδευτικά και υδροηλεκτρικά έργα, σχολεία, νοσοκομεία... κ.ά. Το φως έφτασε και στον πιο ακραίο οικισμό της χώρας. Η ιατρική περίθαλψη έγινε προσιτή και στον τελευταίο πολίτη. Παρ' όλες τις μεμνημοινίες ή γκρίνιες μπορεί κανείς να πει ότι πλησιάζουμε τον Ευρωπαϊκό τρόπο ζωής. Αυτό τον ρυθμό ανάπτυξης παράλληλα με τον ρυθμό ανάπτυξης της Ελλάδας ακολούθησε και το Αμπελοχώρι.

Ενώ πρώτα ήταν τέλεια απομονωμένο σήμερα επικοινωνεί με τα Γιάννινα και με την γύρω περιοχή των Τζουμέρκων με αυτοκινητόδρομο. Το φως και το νερό βρίσκεται και στο τελευταίο σπίτι. Σχεδόν όλο το χωριό ανοικοδομήθη εκ βάθρων και με τις σύγχρονες τεχνικές προδιαγραφές.

Η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, το ικανοποιητικό επίπεδο διατροφής και τέλος οι άριστες κλιματολογικές συνθήκες συντελούν στο πολύ υψηλό μέσο όρο ζωής.

Ο πίνακας που παραθέτουμε δείχνει τη συνεχή αύξηση του μέσου όρου ζωής στο Αμπελοχώρι που την τελευταία δεκαετία φθάνει τα 82,5 και με συνεχή αύξηση...

Στην πρώτη στήλη του πίνακα αναγράφεται το έτος στη δεύτερη και τρίτη η παιδική ηλικία μέχρι 12 έτη, η μία στήλη είναι τα αγόρια, η άλλη το σύνολο των θανάτων και η τελευταία δείχνει το μέσο όρο ζωής για κάθε χρόνο.

α/α	Έτος που απεβίωσε	Παιδιά ηλικίας		Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Μέσος όρος ζωής
		αγόρια	κορίτσ.				
1	1913	2	4	1	4	11	26
2	1914	3	2	3	4	12	33,2
3	1915	1	1	1	1	4	14
4	1916	1	—	1	4	6	50,3
5	1917	4	3	12	8	27	46,6
6	1918	1	3	10	18	32	37,6
7	1919	3	2	2	1	8	29,4
8	1920	—	1	3	4	8	28
9	1921	—	—	—	2	2	72,1
10	1922	—	—	—	1	1	45
11	1923	—	—	2	—	2	87,1
12	1924	2	3	1	4	10	23,9
13	1925	4	2	3	6	15	35,9
14	1926	2	1	5	1	9	32
15	1927	Δεν υπάρχουν στοιχεία.					
16	1928	2	3	7	5	18	30
17	1929	—	4	—	3	7	23
18	1930	5	—	—	1	6	8

α/α	Έτος που απεβίωσε	Παιδιά ηλικία		Ανδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Μέσος όρος ζωής
		αγόρια	κορίτσια				
19	1931	3	3	5	3	14	30
20	1932	4	-	4	1	9	35,2
21	1933	-	1	2	2	5	57,2
22	1934	1	1	1	4	7	41,2
23	1935	-	-	5	2	7	50,7
24	1936	1	2	2	3	8	27,1
25	1937	6	1	4	2	13	34
26	1938	1	1	2	3	7	46
27	1939	-	-	3	3	6	58,1
28	1940	-	1	2	4	7	51,2
29	1941	-	-	2	3	5	61,3
30	1942	4	4	8	6	22	36,1
31	1943	2	1	4	5	12	43,3
32	1944	3	-	3	1	7	32
33	1945	-	1	3	1	5	34,2
34	1946	3	-	2	-	5	22,3
35	1947	2	-	3	1	6	34,2
36	1948	-	-	3	2	5	35,1

α/α	Έτος που απεβίωσε	Παιδιά ηλικία		Ανδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Μέσος όρος ζωής
		αγόρια	κορίτσια				
37	1949	-	-	-	2	2	49,1
38	1950	-	-	-	-	-	-
39	1951	-	2	3	-	5	39
40	1952	-	-	1	1	2	43
41	1953	-	-	1	2	3	56
42	1954	-	-	2	-	2	87
43	1955	-	-	-	2	2	61,1
44	1956	1	-	1	3	5	50,2
45	1957	-	-	1	1	2	55
46	1958	-	-	5	4	9	73
47	1959	-	-	1	2	3	57,1
48	1960	-	-	-	1	1	95
49	1961	-	-	4	-	4	79
50	1962	1	-	5	1	7	52
51	1963	-	-	-	3	3	80,2
52	1964	-	-	1	-	1	64
53	1965	-	-	-	2	2	77,5
54	1966	-	-	-	2	2	80

α/α	Έτος που απεβίωσε	Παιδιά ηλικία		Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Μέσο όρο ζωής
		αγόρια	κορίτσα				
55	1967	—	—	1	1	2	83,5
56	1968	—	—	2	—	2	80
57	1969	—	—	3	1	4	65
58	1970	—	—	—	1	1	73
59	1971	—	—	2	1	3	81,1
60	1972	—	—	4	—	4	72
61	1973	—	—	—	3	3	88,2
62	1974	—	—	3	1	4	77,1
63	1975	—	—	1	4	5	80
64	1976	—	—	1	1	2	75
65	1977	—	—	—	—	—	—
66	1978	—	—	—	2	2	92
67	1979	—	—	1	4	5	85
68	1980	—	—	1	1	2	90
69	1981	—	—	2	4	6	79
70	1982	—	—	3	1	4	68
71	1983	—	—	4	—	4	76,2
72	1984	—	—	5	7	12	84

Συμπερασματικά των όσων αναπτύξαμε πιο πάνω, είναι η συνεχής άνοδος του μέσου όρου ζωής στο Αμπελοχώρι.

Και τούτο όπως τονίσαμε οφείλεται στο ανέβασμα του βιοτικού επιπέδου, του τρόπου ζωής σε συνδυασμό με τις άριστες κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή Τζουμέρκων και κατ' επέκταση και στο Αμπελοχώρι.

Ήδη στο Αμπελοχώρι υπάρχουν υπεραιωνόβιοι και πολλοί που βαδίζουν την 10η δεκαετία, που είναι υγιείς, ακμαίοι και με ενδιαφέροντα για τη ζωή.

Το Αμπελοχώρι χτισμένο στα Β.Δ. των Τζουμέρκων σε περίοπτη θέση, με ύδρευση υγιεινή και κυριολεκτικά βουτυγμένο στο πράσινο, μακριά από θορύβους και τις βαρβαρότητες των μεγαλοπόλεων κάνει τη ζωή ήρεμη, υποφερτή και ωραία, για τους απόμαχους της ζωής, αλλά και ιδανικό θέρετρο και ξεκούραση για τους νέους.

—*—

ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΕΠΕΚΤΕΙΝΕΤΑΙ

Καινούργια σπίτια χτίζονται, πολλά επισκευάζονται ή επεκτείνονται και οικόπεδα αγοράζονται στο χωριό μας, δείγμα της μεγάλης τάσης που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια για φυγή από τις πόλεις και τα προβλήματά τους.

Στο στάδιο της αποπεράτωσης βρίσκεται το σπίτι που φτιάχνει ο Δήμιος Τζουβάρας στο οικόπεδο που αγόρασε από τους κληρονόμους του Νικ. Πατσούρα, ανάμεσα από τα σπίτια του Γιώργου Πάνου και του Γιάννη Βλάχα.

Καινούργιο σπίτι επίσης άρχισε να χτίζει και ο Κώστας Γ. Πάνος στη θέση «Νουζ» λίγο δεξιά από τα σπίτια των Θ' Νίκου και Γ. Μπόκη.

Ο γαμπρός Πάνος Τσόκας (γιατρός) αγόρασε οικόπεδο από τη Μαρία Καλατζή, δίπλα από το σπίτι του Δήμου Σιώτου και πρόκειται σύντομα να ξεκινήσει το χτίσιμο του σπιτιού.

Καινούργιο σπίτι μάθαμε θα χτίσει και η Ντίνα Αντωνίου στη θέση του πατρικού της μάνας της Γεωργίτσας Ξεκάρφωτου, στην «Πλάκα».

Γενικά παρατηρείται μεγάλο ενδιαφέρον για απόκτηση στέγης στο χωριό και αυτό είχε σαν συνέπεια την άνοδο της τιμής των οικοπέδων.

Αλήθεια, ποιός θα το πίστευε πριν λίγα χρόνια ότι θα φθάναμε σ' αυτό το σημείο.

Ο ΘΕΡΙΣΜΟΣ ΣΤΑ ΠΑΛΙΑ ΧΡΟΝΙΑ

Δημ. Κ. Τόλης

«Ε...., βρε μνήμη τι μου κάνεις,
πάλι σε μπελιά με βάνεις.
Όλο πίσω με γυρίζεις,
με κουβάρια κι αναμνήσεις».

Γέρος πα στα ογδόνια μου, καθισμένος στην κουνιστή καρέκλα (μόνο που μου λείπει η όμορφη Χάιδω του τραγουδιού, για να με βάζει τότε στην κούνια και τότε στη σαρμανίτσα), σκέπτομαι και αναπολώ.

Οι μνήμες βαράνε γροθιές από μέσα, για να γίνουν λόγος και ζωή.

Ανάμεσα στα πολλά θυμήθηκα και τον τρόπο με τον οποίο γίνονταν ο θερισμός στα χωριά μας στα παλιά τα χρόνια και όλες οι άλλες εργασίες για τη συγκομιδή των σιτηρών κάθε Αλωνάρη.

Αυτό το μήνα όλες τις δουλειές, τις έκαναν οι γυναίκες μόνες, με τη λίγη βοήθεια των γερόντων και των παιδιών, γιατί οι αφέντες έλειπαν στα ξένα.

Από τα τέλη Μαΐου άρχιζαν οι ανησυχίες και οι έγνοιες, γιατί πολλές οικογένειες έβλεπαν ν' αδειάζουν τα αμπάρια τους από τα γεννήματα και υπήρχε φόβος να λείψει το ψωμί για κάμποσες μέρες.

Κάθε τόσο, περνούσαν από τα κριθαροχώραφα, γιατί τα σιτάρια αργούσαν να γίνουν, για να δουν αν μέστωσε το κριθάρι. Πολλές φορές για να προλάβουν την έλλειψη του ψωμιού, το θέριζαν κι ας κρατούσε λίγο. Καψάλιζαν τα στάχυα στη φωτιά, τα καθάριζαν και το πήγαιναν στο μύλο για αλεύρι.

Η πείνα βλέπετε είναι φοβερό κακό και δεν κρατιέται! «Να φυλάει ο Θεός και το σκυλί το ξένο», έλεγαν.

Θυμάμαι καλά όταν η μάνα μου ξεκούπωνε το γάστρο, μισοκοβούσε το σπίτι από τη φρέσκεια μυρουδιά του πρώτου ψωμιού. Η χαρά μας ήταν μεγάλη και η όρεξη ακράτητη.

Το ψωμί όταν πεινάς είναι γλυκό, πολύ γλυκό. Μάλιστα σε δύσκολες περιστάσεις μετριέται με το μάλαμα.

«Ευλογημένο το ψωμί
φτωχών τροφή κυρία,
ακόμα σ' αυτή την εποχή
πεινώντων σωτηρία...».

Μετά το σταυρό μας που κάναμε, φιλούσαμε την πρώτη μπουκιά

πρωτού την κατεβάσουμε.

Αυθόρμητα δηλαδή, ευχαριστούσαμε το Θεό, που πάντα μας χαρίζει απ' όλα τ' αγαθά.

Στα ορεινά ο θερισμός του σιταριού, άρχιζε κατά τις 10 του Αλωνάρη.

Τότε είχαν άλλες ανησυχίες και τους φόβους. Μήπως πέσει δυνατός αέρας και σκορπίσει τους κόκκους του σιταριού; Μήπως πιάσει καμιά νεροποντή και το στρώσει στο χώμα; Και τότε χαμένοι οι κόποι, πάει η εισοδιά!!! «Ο θερισμός κι ο πηγυτός λέει ο λαός, απαιτούν σύντομη ενέργεια και δεν επιδέχεται αναβολή, όπως και ο πόλεμος, όταν εκραγεί».

Αλώνισμα από γυναίκες στο αλώνι της Ράχ Πανάι

Γρήγορα λοιπόν τα σύνεργα σε ενέργεια για το θερισμό. Δηλαδή μόνο το δρεπάνι και τίποτε άλλο. Μηχανές κι άλλα μέσα, όπως τώρα, δεν υπήρχαν. Αλλά για τα ορεινά χωριά και να υπήρχαν, δεν χρησιμοποιούσαν γιατί οι μηχανές θέλουν δρόμους και όχι κάσικοδρόμους. Θέλουν κάμπους κι όχι μικρά χωράφια (πεζούλια) φκιαγμένα με το λίγο χώμα, που φέρουν στα μικρά ισιώματα οι νεροσυρμές...

Λοιπόν, μόλις έσκαζε ο αυγερινός, ξυπνούσαν να ετοιμάσουν τα απαραίτητα. Και πριν «η πετροπέρδικα αρχίσει να καταριέται τον αετό και το ντελί-σαϊνι», βαθιά χαράματα κάνοντας το Σταυρό τους, ξεκινούσαν για τα χωράφια, με τα δρεπάνια στον ώμο, φορτωμένες ψωμί και

νερό. Τα μεστωμένα στάχυα, θάλασσα στα χωράφια, κυμάτιζαν με το ελαφρό φύσημα της πρωϊνής αύρας. Περίμεναν τις όμορφες και ληγερές θερίστρες να τα κόψουν και γρήγορα να τα κάμουν αλεύρι για να εκτελέσουν έτσι τον προορισμό τους. Να θρέψουν τους ανθρώπους, να δώσουν την προσφορά στην εκκλησιά, για να γίνει Θεία Λειτουργία το Σάβμα του Χριστού και τα κόλυβα για το μακαρισμό των «τεθνεώτων αδελφών ημών».

Οι στράτες, οι ρακούλες και όλα τα φαράγγια αντιλαλούσαν από τις φωνές, τα γέλια και τα μακρόσυρτα τραγούδια, που έρχονταν με το γλυκό κελάηδημα των πουλιών, τα οποία όταν δούλευαν στα χωράφια, στ' αμπέλια και στα δάση, είχαν συντροφιά.

Σαν έφταναν, κρεμούσαν στα κλωνάρια κάποιου δέντρου τα πράγματα τους και αμέσως άρχιζαν το θέρο.

Ο θερισμός είναι δουλειά δύσκολη και κουραστική, που δεν παίρνει αναβολές και χασομέρια, όπως είπαμε παραπάνω.

Από κακές καιρικές συνθήκες, μπορεί να χαθεί το ψωμί μέσα από τα χέρια...

«Στου παίρν' κι απ' αμπάρι ου Θεός του μπερεκέτ', έλεγαν. Γι' αυτό βιάζονται ποιά ν' αρχίσει και ποιά να τελειώσει γρηγορώτερα. Μπροστά τραβούσαν οι θερίστρες, παίρνοντας η κάθε μια τον όργο της.

«Θερίζουνε και χαιρετούν
την εισοδιά την πρώτη
και το Θεό ευχαριστούν
που ευλογούντ' οι κόποι....

Όλες βιάζονταν και προχωρούσαν χωρίς ν' ακούεται τίποτε άλλο, παρά μόνο οι ανάσες κι ο μεταλλικός ήχος των δρεπανιών, ενώ τα ολόξανθα στάχυα χεριές - χεριές τοποθετούνταν με τάξη πίσω τους σε σειρές, έτοιμες να δεθούν δέματα. Πίσω παιδιά και κοπέλες μεγάλες με βρεγμένο βριζάχυρο, έδεναν σφιχτά τα δέματα, τα οποία θυμώναζαν σε μέρος κατάλληλο κατά τέτοιο τρόπο ώστε σε περίπτωση βροχής, να μη βρέχονται τα στάχυα και το νερό να γλιστράει στ' άχυρα.

Παραπίσω, τα μικρότερα παιδιά κορφολογούσαν με προσοχή το θερισμένο χωράφι μαζεύοντας τα σκορπισμένα στάχυα. Ο όργος όλο και τελείωνε.... Το δροσερό αεράκι κατέβαινε από το βουνό σ' ανάλαφρα κύματα, χάιδευε τα ηλιασμένα προσωπά τους και τους έδινε ζωή και δύναμη.

Κάπου - κάπου για να σπάσει η μονοκαμάρια, κάποια από τις θερίστρες έδινε με τρόπο την αφορμή να γελάσουν, να πουν δυο κουβέ-

ντες, ένα αστείο και για να μετριάσει η αποσταμάρα, θερίζοντας τραγουδούσαν:

«Τράβα αέρα δροσερέ, τράβα κι χαϊδεμένε,
να δροσιστεί η καρδούλα μου, να γιάνει το κορμί μου,
να πελεκήσω μάρμαρα, να βγάλω κρύα βρύση,
να παν οι άσπρες για νερό κι οι έμωρες να πλύνουν».

Κι έπειτα το γύριζαν στο γρήγορο στρωτό:

«Αυτού ψηλά που περπατάς - τρυγόνα, τρυγόνα
κι χαμηλά που πέφτεις - τρυγόνα μου γραμμένη.
Μην είδες τον ασήκι μου - τρυγόνα, τρυγόνα,
τον άνδρα το δικό μου - τρυγόνα μου γραμμένη».

Ο ήλιος όλο κι ανεβαίνει. Το λιοπύρι δυναμώνει. Ο ιδρωτας τρέχει από τα φλογισμένα κορμιά. Καιρός «...να ξανασάν' η εργατιά, οι όμορφες θερίστρες να βγάλουν τα μαντήλια τους να δείξουν τη θωριά τους». Καθισμένες στον ίσκιο του μοναδικού δέντρου στην άκρη από το χωράφι, έπιναν το αναψυκτικό τους.

Αυτό ήταν: Ξύδι, λίγο αλάτι, ένα κεφάλι σκόρδο σκουπισμένο και μπόλικο νερό μέσα σε μια πλόςκα ή σε μεγάλο μπουκάλι. Κάθε φορά που τα σωθικά τους άναβαν από τη ζέση, έπιναν λίγο από το αναψυκτικό τους και η κάψα έσθηνε με μιας. Τόσο δροσιστικό ήταν!!!

Τώρα μεσημέριασε. Η ζέση γίνεται αβάσταχτη. Οι καλαμιές σκάζουν από τη ζέση. Φύλλο δεν κουνιέται. Μόνο ο τζιτζίκας σκαρφαλωμένος στα κλωνάρια της γκορτσιάς, το λέει με το μονότονο τζιτζιρίσμα του. Οι θερίστρες δεν υπόφεραν άλλο. Αποσύρονταν στον ίσκιο να φάνε και να ξεκουραστούν. Το φαγητό τους ήταν λίγο και λίγο. Έπρωγαν σμαρόπια ή γαλακόπια, λίγη πρέντζα από το κλειδωπίνικο, πατάτες βρασιές με αλατάκι, κρεμμύδια και μμπομπότα...

Ύστερα, κοψομεσιασμένες από τη δουλειά, ξαπλωνόταν, ώσπου να τσακίς' η μέρα, για ν' αρχίσουν πάλι το θέρισμα.

Και «όταν παίρναν τ' απόσκια στα ριζά κι τσάκιζε το κάμα, κ' έβγαίνε τ' αγέρι απ' τις σπηλιές και δρόσιζε τον κάμπο», οι θερίστρες έμπαιναν πάλι στον όργο και με καινούργια δύναμη, άρχιζαν τη βαριά και σκληρή δουλειά τους.

Ο ήλιος στέκει ακόμα ψηλά και τσούζει. Αποκαμωμένες από την πολυώρη εργασία, οι θερίστρες τώρα τραγουδώντας τον ρωτούν:

«Έλιε μου τ' αργοπόρησε, τ' αργείς να βασιλέψεις;
Σε καταριέται η εργατιά σπου ξενοδουλεύει,
σε καταριούνται τα παιδιά, π' αργούν να δούν τις μάνες....».

Τέλος με το ηλιοβασίλεμα πακισπούσαν όλα τα δερμάτια στη θυ-

μωνιά προσεκτικά και τα σκέπαζαν με κέδρα κι αγκάθια, για να μη τρώγουν τα στάχυα τα ζώα. Στο σπίτι τους γύριζαν νυχτούλα. Και μετά συνέχεια επί μεγάλο χρονικό διάστημα δεν ησυχάζαν.

Κάθε πρωί, από τα βαθιά χαράματα με τη δροσιά, μετέφεραν τα δερμάτια με τα γαϊδουράκια ή οι γυναίκες ζαλικωμένες στ' αλώνια ή στις πλακώσιρωτες αυλές για ελώνιομα, λίνιομα και το ξανέμομα με το δρυμόνι (είδος κόσκινου), ώσπου κατακάθαμα το σιτάρι πλέον, το μαζεύουν στα σακιά.

Έτσι γινόταν κάθε Αλωνάρη!

«Αλώνιζαν και λίνιζαν
τ' ολόξανθο σιτάρι,
τ' αμπάρια τους εγέμιζαν
το μήνα Αλωνάρη....».

Εὐδύμα

—Συζήτηση στο Καφενείο του χωριού:

Τάμαθες πέθανε η Βάγγιω του Κώστα Αλέξη

Αι τί περίμενες 90 χρονών ήταν

Προχθές μου είπε ο Αντώνης ο γαμπρός της ήταν μια χαρά

Τί χαρά ήταν αφού είχε δυο χρόνια που τούχε χαμένο δεν θυμόταν τύποτα

Και τι σαν τούχε χαμένο μήπως θα πήγαινε να δώσει εξετάσεις στο Πανεπιστήμιο;

—❦—

—Η Γεώργιο - Σπύραινα κάπου 110 χρονών ζει με την κόρη της κάπου 62 χρονών. Η γειτόνισσα την ρωτούσε πόσο χρονών είσαι Γεώργαινα. Που να ξέρω πόσο είμαι έλεγε. Στα 25 χρονών παντρεύτηκα, 60 χρόνια έζησα με τον άντρα μ' κ' έχει 25 χρόνια πεθαμένος. Τί το θέλ'ς πόσο χρονών είμι σκέφτουμε τί θα κάμου αν πεθάν' η κοπέλα μ' πως να βγάλου μαναχή μ' τα γίδια και πως να συγυρνάω μαναχήμ' το σπίτι....

ΧΡ. ΔΗΜΟΣΘ. ΑΛΕΞΙΟΥ

Ο Μήτσιος Σπύρου ΘΥΜΑΤΑΙ και η Ντίνα Αντωνίου ΓΡΑΦΕΙ

Τα γραφόμενά μου αυτά τα αφιερώνω στον μπάρμπα μου τον Μήτσο - Σπύρου, που με βοήθησε μέσα από τις αναμνήσεις του να φρεσκάρω εγώ τις δικές μου. Εκείνες που είχα από την βάβω μου την Ελευθερία ή για να φέρω στο φως πράγματα που εκείνος θυμόταν από τα νειάτα του· χωρίς την συμβολή του θα έμεναν καταχωνιασμένα, όπως μένουν πολλών άλλων που δεν έχουν τη δυνατότητα να τα φέρουν στο φως της ημέρας.....

Πάντα με γοήτευαν οι μύλοι και ο θόρυβος που έκανε το νερό που έπεφτε ορμητικά. Τους νερόμυλους εννοώ γιατί το χωριό μας δεν είχε ανεμόμυλους.

Τι τους ήθελε άλλωστε τους ανεμόμυλους αφού το νερό έτρεχε άφθονο δίπλα του.....

Τι άνθρωπος ήταν ο Φώτης ο Μυλωνάς μπάρμπα - Μήτσο; τον ρωτάω.

Το βλέμμα του χάνεται, γυρίζει πίσω, τρέχει από βράχο σε βράχο και από πλαγιά σε πλαγιά. Άλαταρούλες, Αλωνάκι, Παλιόμυλο, Αλαμαρτίν, Στενό. Κοιτάει πέρα κατά τ' Ανήλια: ένα γλυκό και λίγο πικραμένο χαμόγελο ζωγραφίζεται στο εκκαμμένο από το χρόνο πρόσωπό του. Του σφίγγω τα χέρια. Εκείνος πάει να κλάψει και πνίγει τον λιγμό για να μην τον ιδώ.

‘Αι μωρή κοπέλλα μου, καλή μου κοπέλλα! τι χαρά που μούδωκες να μ' ακούσεις εμένα το γέρο να θυμηθώ τα νειάτα μου!

—Τα παιδιά μου πα δεν μ' ακούν... Δεν θέλουν ν' ακούν πα παλαιές ιστορίες. Η αλήθεια βέβαια είναι ότι τόχουν ακούσει πολλές φορές και ξέρουν ακόμα και τη σειρά που τα μολογάω.

Μ' ακούς Ντίνα! θέλω να τα γράψεις αυτά..... Να μην πάν χαμένα. Να τα ξέρετε και να τα θυμάστε εσείς οι νεώτεροι.

Να μην απομακρύνεστε από το χωριό. Δούλεψαν πολλά χέρια εκεί για να το φτιάξουν. Να μην μείνει το χωριό ΑΦΥΛΑΧΤΟ.

Πιός θα το φυλάει μπάρμπα μου; σκέφτομαι από μέσα μου. Μόνο λιθάρια απόμειναν εκεί και κάτι γρηές που σου διηγούνται ιστορίες που μοιάζουν παράξενες.

Μα λίγο με τη φαντασία και πιο πολύ με το συναίσθημα τούτο το χωριουδάκι θα χτιστεί και πάλι. Δεν υπάρχει άλλωστε άλλη σωτηρία. Οι πόλεις μας πνίγουν, μας στραπατσάρουν τη ζωή, το ταμμένο μας κόβει την ανάσα. Μόνο εκεί μπορεί να ξαποστάσει η ψυχή του ανθρώπου.

Τα χρόνια εκείνα συνεχίζει ο μπάρμπα μω ήταν δύσκολα. Οι άνθρωποι δούλευαν για ένα πιάτο φαΐ κι' αυτό δύσκολα τόβρισκες. Δούλευαν έπου βρίσκανε, σ' άλλα χωριά, οι περισσότεροι ήταν μαστόροι.

Ο Φώτης ο προσπάππος σου δούλευε Μυλωνάς. Είχε ταξιδέψει πολύ. Περισσότερο στα χωριά του Καρβασαρά κι' άνοιξε μύλο σ' ένα χωριό που το λέγαν Κεχρινιά. Δεν ξέρω να σας πω πώς μετενομάστηκε σήμερα το χωριό αυτό.

Άφησε την οικογένειά του πίσω, τη γυναίκα του, τις δυο του τις κοπέλλες την Αρετή και τη Λάμπρη και τα δυο του παιδιά, τον Απόστολο και τον Γιώργο. Εκείνος ο Γιώργος πριν το 1912 μετανάστευσε για την Αμερική, για να κάνει την τύχη του εκεί.

Τα χρόνια περνούσαν, ο παππο - Φώτης φαίνεται πως μισοξέχασε την φαμίλια του.

Εκείνη πίσω κατάφερνε να πορεύεται κατά πώς φαίνεται και με το τίποτα. Απόμεινε να περιμένει τα εμβόσματα του νεοκέρη της. Περισσότερο τον ενδιέφερε η καλοπέραση και δεν ήθελε νάχει σκοτούρες στο νου του.

Στο ίδιο χωριό δούλευε και ο Χαράλαμπος Πέτρος. Γυρίζοντας από το Σκλούπο που είχε πάει για το πανηγύρι αντάμωσε τον Μυλωνά στο καφενείο του χωριού και καθώς μοιλογιέται ο προσπάππος μω τον ρώτησε. Τι γίνεται μάστορα, πώς πήγε το πανηγύρι; Χόρεψε η Αρετή μου στην πλατεία;

Μωρ' η Αρετή σου χόρεψε τούπε ο Χαράλαμπος Πέτρος, μόν' αλεύρι δεν είχαν να ζυμώσουν..... Μου παράγγειλαν να τους στείλεις λεφτά.

—Εγώ δεν σε ρώτησα αν είχαν να φαν' τούπε. Σε ρώτησα αν χόρεψε η Αρετή μου, αν έσυρε το χορό.....

Έτσι παιδί μου ήταν ο Μυλωνάς συνεχίζει με λιγοστή από την πολυλογία ανάσα ο μπάρμπα μω.

Μετά από χρόνια είδε κι' απόειδε ότι δεν είχε προκοπή στην ξενητεία, γύρισε κι' αυτός στο Πετροχώρι να ξανακάνει την τύχη του. Τελευταίστεν σκέφτηκε θάχουν τα παιδιά μου να φαν και έπως νάχει το πράμα λίγο αλεύρι πάντα θα υπάρχει στο αρνάρι.....

Το μόνο που έφερε από την ξενητεία ήταν ένα γουρούνι. Ήταν το μοναδικό γουρούνι σ' όλο το χωριό γι' αυτό όταν ήθελαν ν' αστείευτούν οι χωριανοί έλεγαν ότι θα γελάσ' και το γρουν' τ' Φώτ'.....

Έτσι αγόρασε το μύλο αυτό από τους Τζοβαράδους και πήρε τ' όνομα ο Μύλος τ' Φώτ'.

Γινότανε συμβόλαια εκείνα τα χρόνια μπάρμπα - Μήτσο.

Τι συμβόλαια παιδί μου, αυτά είναι καινούργια ονόματα. Για μας συ-

μβόλαιο ήταν ο λόγος και οι άνθρωποι είχαν μπέσα. Δεν είναι όπως σήμερα που δεν βρίσκεις το δικιο σου ούτε στα Δικαστήρια.

Κανέναν από μας δεν είχε χαρτιά. Άπλωνες τη ματιά σου μέχρι πέρα, έδειχνες με το δάκτυλο, μέτραγες τις δρασκειλιές κι έλεγες: μέχρι εκεί είναι Σπυραϊκό, το δηπλανό πεζούλι, είναι το Αντωναϊκό κι αυτό ήταν το συμβόλαιο.

Ή πάλι για να ξέρουν καλύτερα, για πίο σίγουρο ρωτούσαν τους γεροντιότερους.

Εκεί λοιπόν στο Στενό ο Μύλος αυτός. Πέροι το καλοκαίρι πήγα με την μάνα μου από την πλευρά του Μιχαλίτσι και προσπαθούσα να τον εντοπίσω. Αλλά όλα είχαν αλλάξει εκεί. Ούτε Μύλος, ούτε χωράφια, όπως τα θυμόμουν από τα παιδικά μου χρόνια. Μόνο μια ζούγκλα από δέντρα και βάτα χωρίς μονοπάτια και στρατούλες. Μόνο η ροή του ποταμού είναι ίδια έτσι για να σου θυμίζει ότι και ο χρόνος δεν γυρίζει προς τα πίσω όπως το νερό.

Τον θυμάμαι κι εγώ τον Μύλο. Ήταν κοντά στην ποταμιά, στο Λάκκισ. Τον θυμάμαι περισσότερο από τις διηγήσεις της μάνας μου. Τον λέγανε στο Μύλο στην Κουμαριά. Δούλευε μόνο το καλοκαίρι. Το χειμώνα δούλευε ο Βακούφικος που κατά κάποια εκδοχή λειτούργησε από το Γάκη - Νίκο κι αργότερα από το Νίκο Νευτοόπουλο.

Όλο το χωριό άλεθε σ' αυτούς τους δυο μύλους.

Το άλεσμα γινότανε λίγο - λίγο. Δεν άλεθαν όλο το στάρι ή το καλαμπόκι μαζί γιατί το πολυκαιρισμένο πίκραινε, δεν μπορούσες να το βάλεις στο στόμα σου μούλεγε ή μάνα μου. Πηγαίναν κι έρχονταν οι γυναίκες φορτωμένες πριάντα σκάδες καλαμπόκι κατά κανόνα. Είχαν αρασιώνει από τα ξημερώματα.

Από καμιά φορά αλέθανε και λίγο βρύζα να την ρίχνουν μέσα στη μπομπότα για να μαλακώνει και να κρατιέται αφράτη. Διαφορετικά συμπληρώνει η μάνα μου ξηραίνονταν και δεν κατέβαινε κάτω στο λαιμό. Χώρα ότι ήταν και πολύ βαριά για το στομάχι.

Θυμάμαι 20 χρόνια πριν που είχαμε πάει με τον πατέρα μου στο Σκλούπο, φρεσκοεγχειρισμένες τότε από το στομάχι του. Θέλησε να φάει κουλούρα που τούχε φτιάξει η ξαδέλφη του, στη γάστρα και παρά λίγο να μας μείνει στα χέρια. Εάπλωσε κάτω από ένα πτυρνάρι στο δρόμο για τους «Στόκ'ς» και γύρισε τα μάτια ανάπεδα. Μέχρι να κάνουμε έτσι και με λίγη ιατρική παρηγοριά από μένα διαλύθηκε το μολύδι από τα υγρά του στομαχιού. Έτσι μπορέσαμε και βγήκαμε στη Δημοσιά για να πάρουμε το αγόνων γραμμιών για τα Γιάννενα.

Το στάρι που άλεθαν παιδί μου ήταν λιγοστό.... ίσα - ίσα για να

φτιάχνουν τον τραχανά και να φτιάχνουν κι από καμινά λειτουργιά για την εκκλησιά.

Χώρια που βγάζαν κι από λίγο στο καλαμποκίσιο για να γίνεται πιο καθάριο...

Θυμάμαι το ψωμί το καθάριο που τόλγε συνεχεία η βάβω μου. Η Κωστάντω, η μάνα του παιτέρα μου.

Η δύστυχη στα τελευταία της τάχε αρκετά χαμένα και καμινά φορά άπλωνε το χέρι να βαρέσει τη μάνα μου.

Τί κάνεις εκεί κυρά - Κωστάντω της έλεγαν οι γειτόνισσες. Τη νύφη σου θα βαρέσεις, που σ' έχει φυλαγμένη; Θα σε πάνε φυλακή. Καλύτερα απαντούσε εκείνη με κανοποίηση. Θα φάω και ψωμί καθάριο!! Και φώτιζε το πρόσωπό της.

Οι σημερινές γενιές μπουκισμένες από τα πλαστικοποιημένα καθάρια ψωμιά γυρίζουν ξανά στα κριθαρένια, στα βρίζινα και τα καλαμποκίσια σαν πιο υγιεινά. Γέμισαν οι φούρνοι της Αθήνας και τα μαγαζιά Υγιεινής Διατροφής με παξιμάδια (αγκωνάρια τάλεγε ο πατέρας μου) από βρίζα και σίκαλη (ολικής αλέσεως). Και πάνω απ' όλα τα πληρώνουμε και πιο εκριβιά.

Ας επανέλθουμε στον Μυλωνά. Τον έλεγαν εκνηρό. Παρ' όλα αυτά είχε νοικοκυρεμένο μύλο. Είχε φτιάξει και μια λισιά στο ποτάμι για να εξυπηρετεί τις γυναίκες που φέρναν τα γεννήματα απέναντι από το Μιχαλίτσι και την Γκούρα.

Η λισιά ήταν δεμένη με καλώδια στον πλάτανο, κι απ' την άλλη στερεωμένη πάνω στο βράχο γερά. Οριζόντια έφερνε μικρές σανιδούλες για να πατούν οι γυναίκες και να μην γκρεμίζονται στο ποτάμι...

Λέγονταν και μύλος της Συκεύλας από μια συκιά πουχε απόξω για να ξεποσταινούν οι γυναίκες πύρχονταν ιδρωμένες μέχρι το κόκκαλο.

Καθόμουν τώρα το Πάσχα που πήγα στο χωριό, πέρα στο ξάγναντο κατά την Αγία Παρασκευή και μούρχονταν στο νου οι φυσιογνωμίες των γυναικών εκείνων. Γεννιόντουσαν και πέθαιναν στα βουνά αυτά όπως τα αγριόγιδα, τα όνειρά τους ήταν δεμένα με την πέτρα, με τα μικροχώρατά τους, τα ζωντανά τους, γαντζωμένες πάνω στις πλακαριές, να μιλούν με τους δικούς τους τους σκληρούς Θεούς.

Κι αν τύχαινε καμινά απ' αυτές να ζήσει σε κάποια πρωτεύουσα, πάλι το γυρισμό είχε στο νού της.

Να πεθάνει στα μέρη εκείνα που μεγάλωσε...

Τις λυπόμουνα τις γυναίκες αυτές γι' αυτό και τις αγαπούσα.

Μούλεγε η βάβω μου η Ελευθερία: για να αγαπήσεις παιδί μου κάποιον πρέπει πρώτα να τον πονέσεις. Κι εγώ τις πονούσα.

Εκτός των άλλων ο Μυλωνάς ήταν και υπναράς.

Χρόνια αργότερα η μάνα μου που με παρομοίαζε με τον προσπάιπο μου μούλεγε: Φώτη σήκω, έχεις μάθημα σήμερα στο Γουδί. Ξέρω μάνα της απαντούσα εγώ και την εκθρευόμουνα που με ξυπνούσε πρωί-πρωί. Που νάξερε ότι όσο μεγάλωνα μου κοβόταν ο ύπνος, ή θα γινόταν λιγοαίος, έτσι για να μου θυμίζει τον πρόγονό μου τον υπναρά κι εγώ να τον ζηλεύω για την μακαριότητά του και την νωχελικότητά του.

Κι ας βάραγαν απ' όξω οι γυναίκες με τα γεννήματα στην πλάτη. Εκείνος είχε το δικό του ρυθμό, τη δική του μυλόπετρα που άλεθε τη ζωή κατά πως ήθελε εκείνος και όχι κατά πως θέλανε τα μπουλούκια οι γυναίκες, με τα τσεμπέρια ανασηκωμένα από την αγκούσα, που έρχονταν ξημερώματα να του χαλάσουν τη ζαχαρένια καθώς λένε....

Το ίδιο ήταν και η θειά σου η Ρήνα, θυμάται ο μπάρμπα Μήτσος. Έμοιαζε κατά το σόι σας. Την έπαιρνε ο ύπνος μα δεν χαμπερίαζε ντίπ. Μια φορά την πήρε ο ύπνος τόσο πολύ που δεν άκουγε ούτε ένα από τα παιδιά της που έσκουζε μέσα στην ίδια την κάμαρα. Ανησούχησε ο Μήτσος Βλάχας ο γείτονας. Πήγε και χτύπησε την πόρτα. Μη χτυπάς τούπε η γυναίκα του, θα την σκιάξεις τη Χριστιανή. Μα όταν είδε ότι το μαξιούμ' λάρωσε πήγε και χτύπησε το παραθύρι: Μήτσαίνα, Μήτσαίνα είπε: μωρ' για τήρα τόναι εκείνο το μικρό που δεν ακούγεται; Έβαλε και η θειά μου η Ρήνα το χέρι της κάτω απ' τις φασκίες. Το παιδί καϊδεύτηκε, οίγουρεύτηκε κι εκείνο για την παρουσία της μάνας του κι έσκουζε πάλι Τόναι Μήτσος μου τόναι έκρινη η θειά μου.

Άλλη πάλι φορά την έπαιρνε ο ύπνος στο χωράφι.

Έφευγε η γελάδα, έκανε ζημιές στα γύρω κτήματα. Πήγαιναν οι νοικοκυραίοι και παραπονιόντουσαν στον μπάρμπα μου. Ξέκανέ το εκείνο το ζωντανό, δέν αφήσι τίποτα χλωρό όρθιο έλεγαν. Μα εκείνος την αγαπούσε τη θειά μου. Ήταν τόσο καλосυνάτη γυναίκα. Μόνο τη μάλωνε από καμιά φορά: Ρήνα θα σε φάν τα φίδια πέρα αυτού στα χωράφια. Μαζέψου κι έλα στο κονάκι σου να ξεπλώσεις!!

Παλαιότερα λειτουργούσε ο Μύλος στο Παλιόμλο. Σώζονταν μέχρι τα τελευταία χρόνια τα κτίσματα με την κάμαρα από κάτω για να περνάει το νερό.

Θυμάμαι εκείνα τα κτίσματα απ' όταν ήμουνα κορπούκι. Όταν περνούσαμε απ' εκεί είτε ανεβαίνοντας ή κατεβαίνοντας για το Στενό, έμπαινα κάτω απ' την ποδιά της βάβω μου! από το φόβο για τις καλότητες....

Ή μπροστά θα διαβείς μούλεγε η γλυκειά μου η βάβω ή πίσω

θάρθεις. Και οι δυο δεν χωράμε. Η σιράτα είναι στενή. Κι εγώ τη ρωτούσα να μου πει για τις καλότυχες που ζούσαν σ' εκείνες τις λαγκαδιές.

Ωραίες κοπελλιές μούλεγε είναι με μακριά μαλλιά και τα χτενίζουν το βράδυ σαν βγαίνει το φεγγάρι. Μερικές φορές βγαίνουν και σ' αλώνια...

Κι όταν δεν βγαίνει φεγγάρι; ρωτούσα από περιέργεια. Ε! τότε φωτίζονται απ' τα φανάρια που κρατάν οι περαστικοί. Ζουν στις μπιστούρες, είναι κι αυτές πλάσματα του Θεού, την ημέρα δεν φαίνονται. Είναι εκεί αλλά εσύ δεν μπορείς να τις ιδείς. Σαν νυχτώσει αρχίζουν το τραγούδι και σε ξεμυαλίζουν.

Οι κοπέλλες που αγαπάν κανά παιδί είναι βαρεμένες απ' τις καλότυχες έλεγε. Εγώ τότε δεν πολυκαταλάβαινα, μα σαν μεγάλωνα όλο και περισσότερο μούρχονταν στη σκέψη εκείνες οι καλότυχες, τις περίμενα να με βαρέσουν και μένα, χωρίς να ζητάω να με διαβάσει ο παππάς για να μου βγάλει τα ξόρκια από πάνω μου όπως συνήθως συνέβαινε, στις ερωτοτυπημένες...

Οι γεροντότεροι έλεγαν πως αν τους έπαιρνες το μαντήλι απ' το κεφάλι έρχονταν μαζί σου.

Ο Μύλος τ' Φώτ' με τα χρόνια καταστράφηκε, γκρεμίστηκε από την ορμή του ποταμού γύρω στο 1946 - 47.

Έτσι αργότερα φτιάχτηκε καινούργιος μύλος, πιο κάτω από το Βακούφικο, από μυλωνάδες που ήταν από σόξ Ξεκαρφωταίικο.

Κατόπιν ο κόσμος έφυγε, τον κούρασε η φτώχεια, ήρθε συνάμα και ο τεχνολογικός πολιτισμός να σαρώσει οτιδήποτε γραφικό υπήρχε. Έφυγαν απ' τη μέση οι μυλόπετρες, τα νερά που πρέχαν άλλαξαν πορεία, ο προσπάτιπος μου με τη μυλόπετρα για μαξιλάρι πήρε μαζί και την παράδοση.

Χτίστηκε καινούργιος μύλος μέσα στο χωριό μας που δούλευε με γεννήτρια. Τον θυμάμαι κι εγώ. Άλεθε η βάβω μου τα γεννήματά της εκεί. Μ' έπαιρνε μαζί της. Μου άρεσε πάντα η μυρωδιά του κοιμμένου σιταριού κι έδειχνε αυτό ότι μέσα μου βαθειά ήμουν αγρότισσα, άνθρωπος που λάτρευε τη γη και οτιδήποτε είχε να κάνει με το χώμα... Λειτουργήσε από σύγχρονο Μυλωνά τον Τάκη τον Πατσούρα με εμβάσματα που τούστελνε ο αδελφός του από την Αμερική. Εξυτηρέτησε το χωριό μέχρι τελευταία, ακόμη και τους Ραφταναίους που δεν είχαν δικό τους μύλο.

Απόκαμε από τις αναμνήσεις του ο Μπάριμα Μήτσος και τον α-
(συνέχεια στη σελίδα 36)

ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΠΟΥ ΗΜΟΥΝΑ ΠΑΙΔΙ

Του σιρατηγού ε.α. Χριστόδουλου Πραμαντικώτη

Όπως θυμάσαι βρισκόμαστε στη Λεύκα, στα μισά του δρόμου για τα Γιάννινα 4 ώρες ως εδώ κι άλλες τόσες για την πολιτεία. Ο ήλιος τώρα, αυτό το μεγάλο άστρο της μέρας, όπως το λένε οι ποιητάδες, αφού ανέβηκε στο πιο ψηλό σημείο της ουράνιας πορείας του, άρχισε να κατεβαίνει. Η μέρα τσάκισε, όπως λέγαμε στο χωριό, όταν ο ήλιος διάβαινε από τον Αϊλιά. Κατηφορίσαμε με τον πατέρα μου, προσπεράσαμε τ'ς Μζακέους (τους Μουζακέους) και σε λίγο πιάσαμε τον κάμπο. Έτσιωμα, ίσιος τόπος. Θεού χαρά. Να περπατάς ελεύθερα, χωρίς να βεργολυγίζεσαι για να μην πέσεις. Έτσι μάλιστα, το καταλαβαίνω. Τώρα, είπα κάμπος, κι ο νους μου πήγε αμέσως στο χωριό. Έκουμε κι εμείς κάμπο στο Σκλούπο, όμως κάμπο κατ' ευφημισιόν, που πάει να πει, τον λέμε έτσι για να μη θυμώσει και γίνει κι αυτός κακοτράχαλος ανηφοριές και κατηφοριές, όπως όλος ο άλλος τόπος στο χωριό. Όπως λέμε το ξύδι γλυκάδι, να μη γίνει πιο ξινό. Κι αφού βρεθήκαμε στον Κάμπο (του χωριού) ας θυμηθούμε καναδυό στιγμιότυπα σ' αυτόν:

Ήταν εκεί και νομίζω ότι είναι ακόμα, η γκορτσιά της Κωσταμήτερνα. Ήταν τότε ένα δέντρο ψηλό και τουφωτό που έφτιαχνε τα καλύτερα, μεγαλύτερα και γευστικότερα γκόρτσια απ' όλες τις γκορτσιές. Όταν ωρίμαζαν, ξημεροβραδυαζόμασταν κάτω απ' αυτό το δέντρο, να το πετροβολάμε, προσπαθώντας να του αποσπάσουμε κάποιον καρπό. Όταν με τα πολλά έπεφτε ένα γκόρτσι, χυμάγαμε, το αρπάζαμε, λίγο βιαστικό σκούπισμα στο πέτο του άθλιου σκακκιού μας και κατευθείαν στο στόμα. Ν' ανεβούμε απάνω δε γίνονταν, ήταν ψηλό και γιομάτο αγκάθια. Είχαμε και το φόβο του Δραγάτη, ή και της νοικοκυράς. Πετιάγαμε δυο τρεις πέτρες κι ύστερα στρέφαμε ανήσυχ το βλέμμα ένα γύρο μήπως φανεί οεχθρός, όπως τα σπουργίτια, τοιμάνε δυο τρεις φορές κι ύστερα σηκώνουν το κεφάλι τους και στρέφουν νευρικά απ' εδώ κι απ' εκεί.

Θυμάμαι επίσης, εκεί τον Κάμπο, πολύ ζωντρά μάλιστα, σαν να τον βλέπω τώρα, τον Παπαγιώργη να στέκεται ορθός στη μέση στη σιταριά και να βόσκει τη γελάδα. Δεν είχε χειροτονηθεί ακόμα. Με το ένα χέρι κράταγε την τριχιά, που στην άλλη άκρη της ήταν δεμένη η γελάδα και με το άλλο κρατούσε ανοιχτή την αθηναϊκή εφημερίδα, από πάνω ως κάτω και τη διάβαζε προσεκτικά. Ήταν μεγάλος εφημεριδοφάγος ο μακαρίτης, όπως έγινε γρήγορα και η αφεντιά μου, που παραμόνευα, μαθητής, στο καφενείο πότε θα μείνει ελεύθερη η φημερίδα, να την αρπάξω και να την ξεκοκκαλίσω. Διάβαζε που λέτε τα νέα ο

Παπαγιώργης που όμως δεν ήταν και πολύ νέα. Ήταν νέα τεσσάρων-πέντε ημερών. Και να γιατί. Οι αθηνα-κές φορτώνονταν στο βαπόρι στον Πειραιά το πρωί κι έφταναν στην Πρέβεζα το άλλο πρωί. Και μια μέρα σχεδόν έκαναν ώσπου να φτάσουν στα Γιάννινα με το λεωφορείο (ο Θεός να το κάνει). Όσπου να τις παραλάβει ο εφημεριδοπώλης βραδυάζει. Μην πάει ο νους σας για δρόμο από Αθήνα γιατί απ' την Άρτα και πέρα ήταν μονοπάτι. Το αεροπλάνο πάλι, πολύ αργότερα μπήκε. Έρχονταν, που λέτε ο εφημεριδοπώλης στην Καλούτσιανη την ώρα που σουρούπωνε. Έφτανε λαχανιασμένος, με την παραμάτσια παραμάσκαλα, εκεί στον πλάτανο, σιεκόταν να πάρει μιαν ανάσα κι ύστερα έμπηζε μια φωνή: «Λόγος, το Βήμα, Τύπος, Πολιτεία, Καθημερινή, Ελληνική, Πρωΐα, φημερίδες». Ύστερα άρχιζε βιαστικά να πουλάει, να προλάβει πριν κλείσουν τα μαγαζιά. Την άλλη μέρα αν τύχαινε κάποιος να πάει τη φημερίδα στο χωρή, καλώς, αλλιώς έφτανε την άλλη (τετάρτη) ή την παραάλλη.

Το ραδιόφωνο πάλι δεν είχε ακουστεί ακόμα ούτε στην Αθήνα. Και να σκεφτήτε ότι, κάπου τότε κοντά, οι ξένοι έβαζαν τα σκαριά για την τηλεόραση!

Μια που έγινε λόγος για τη συγκοινωνία Γιάννινα - Αθήνα ας ρίξουμε μια ματιά πως διεξάγονταν. Το λεωφορείο που θα σε πήγαινε στην Πρέβεζα δεν έμοιαζε σε τίποτε με τα σημερινά. Το σουλούπι του απ' έξω έμοιαζε με μια τετράγωνη κάσα, ξύλινη, λίγο ψηλή, που στα πλευρά, αντί για παράθυρα, είχε μικρά τζαμάκια στερεωμένα και ακίνητα. Για καθίσματα είχε μία ή δύο πάβλες στερεωμένες σε δυό τρεις σαρβαλιασμένες καρέκλες με προεξέχοντα καρφιά κι αλλοιόμορφο στο ρούχο του επαβάτη. Σανίδα πίσω για να κουμπάς είχε και δεν είχε. Οι τάβλες μπαίνουν πολύ κοντά από τις μπροστινές, έτσι που ούτε να περάσεις χώραγες ούτε, πιο πολύ, να κάτσεις μπορούσες. Τα πόδια σου έκαναν ορθή γωνία στα γόνατα που ακούμπαν στη μπροστινή τάβλα, έτσι στριμωγμένος και από τους διπλανούς σου και με το λεωφορείο αυτό της κακιάς ώρας σκαμπανεβάει και χορηγιδάει συνέχεια πάνω από τις γούρες (γιομάτος ο δρόμος σ' όλη τη διαδρομή), έφτανες μετά από εφτά, οκτώ ώρες στην Πρέβεζα. Η μηχανή πάλι, για να πάρει μπρος, ήθελε καμιά δεκαριά φορές με τη μανιβέλα και μπορούσε να σ' αφήσει στα μισά του δρόμου. Στην Πρέβεζα είχες να περιμένεις μέχρι το πρωί το βαπόρι για τον Πειραιά. Όταν το πρωτοείδα με θάμπωσα, τόσο μεγάλο που ήταν. Έκαμα σύγκριση με τις βάρκες στη λίμνη. Και ήταν ένα από τους μικρούς σκυλοπνίχτες του Ποταμιάνου. Το ταξίδι εκεί στο κατάστρωμα του βαποριού, 24 ώρες, ήταν πολύ δύσκολο. Άνθρωποι και ζωντανά, που πήγαιναν για το χασάπη, ανακατεμένοι και να παρα-

βγαίνουν στο ξερατιό. «Είμαστε 3 καράβια ήρωι που ξερνάνε τα πεπρωμένα της φυλής» λέει ο Μυριβήλης. Εγώ δεν ήμουν ήρωας, ένα θλακαδερό ήμουν που πρωτόβλεπε θάλασσα. Το βραδάκι η Πάτρα, η μεγάλη πολιτεία μας έγενεφε από μακριά και ύστερα μια ελονύχτια παγωμένη πορεία, με τη θάλασσα να σε πιτσιλίζει συνέχεια στο κρύο και γυμνό κατάστρωμα. Στον Πειραιά οι ψηλές καμινάδες πρώτα που ξερνούσαν συνέχεια μαύρο καπνό, τα πολλά και μεγάλα, πολύ μεγάλα βαπόρια ύστερα, που ανάμεσά τους γλύστραγε σαν καρυδότσουφλο η «Πίσση» μας, με θάμπωσαν για καλά. Και τώρα η τελευταία και χειρότερη πράξη του δράματος.

Το βαπόρι έρριξε άγκυρα 15 μέτρα από την αποβάθρα γιατί δεν επέτρεπαν οι βαρκάρηδες να πλευρίσει. Μόλις κατέβασε τη σκάλα, οι βαρκάρηδες ώρμησαν προς αυτήν με αγριοφωνάρες ποιός να πρωταρπάξει τους κατατρομαγμένους, μ' αυτό που έβλεπαν, επιβάτες. Φωνές, κουπιά να ανεβοκατεβαίνουν, βάρκες να συγκρούονται μεταξύ τους, χέρια να τεντώνονται απειλητικά προς τη σκάλα, ούτε σκυλόψαρα να ήταν. Μέσα σ' αυτόν το σιαματά, τη σωστή ζούγκλα, άντε εσύ ο πρωτόβγαλτος επαρχιωτάκος να τα βγάλεις πέρα. Τι να κάνεις, που να πας, όμως από την αμηχανία σου σ' έβγαζε το ...σκυλόψαρο· εκεί που σιρφογύριζες στο τελευταίο σκαλοπάτι ένα χέρι σου άρπαζε τη βαλιτσούλα σου, οπότε, ήθελες δεν ήθελες παρακάλαγες να μπεις κοντά από τα σέα σου. Σε άρπαζε λοιπόν το ίδιο χέρι και σε πετούσε στη βάρκα σαν κανά σακκί με πατάτες.

Και τα βαρκαδιάρικα, τα περίφημα πορθμεία των αρχαίων, δραχμές 25. Μου καρφώθηκαν στο μυαλό επειδή ήταν καθαρή ληστεία· 50 δραχμές στο βαπόρι, Πρέβεζα - Πειραιά και 25 ο βαρκάρης για 15 μέτρα. Τώρα με τα πορθμεία θυμήθηκα τον Λουκιανό που παρασταίνει τον χάρωντα να ζητάει πληρωμή από τους πεθαμένους να τους περάσει από τον Αχέροντα προς τον Άδη. Και ένας δεν είχε: «δός μοι τα πορθμεία» κι ο πεθαμένος απαντάει: «οκ αν λάβεις παρά του μη έχοντος». Και η απάντηση αυτή του πεθαμένου (μιλούσαν τότε) λέγεται και σήμερα ατόφια. Βαρκάρης κατά το μύθο ήταν ο Ερμής. Η πύλη του Άδη ήταν εκεί στην άκρη της Αχερουσίας λίμνης. Την είχαν βάσει εκεί οι Αρχαίοι, γιατί εκεί γύρω το θανατικό ήταν μεγάλο, η ελονοσία θέριζε τον κόσμο, αρρώστια άγνωστη τότε, αλλά και μέχρι πριν λίγα χρόνια.

Όμως ξεστράτισαμε και ώρα είναι να γυρίσουμε στον κάμπο προς το Κουτσολιό. Το Κουτσολιό ήταν τότε ένα χωριδάκι ξέμακρο από τα Γιάννινα, με μόνη συγκοινωνία τα πα(γ)ετόνια, τα αμαξάκια με τα δυό άλογα, συγκοινωνία μόνο με συμφωνία, όχι τακτική. Οι γυναίκες

σ' αυτό το χωριό, αντίθετα από τα γύρω, δεν ήθελαν φούντες στα τσαρούχια. Στη θέση της φούντας ήταν μια μύτη, από πετοί, όρθια που, όταν έβρεχε, λύγασε, έπεφτε μπροστά, ανεβοκατέβαινε με το περπάτημα και πιτσίλιζε με τα λασπονέριά τους περαστικούς.

Στο καφενεδάκι δεξιά από το δρόμο (που νομίζω ότι είναι ακόμα εκεί) στάθμευαν οι στρατοκόποι για μιαν ανάσα και ένα ποτήρι νερό. Εμείς δε σταθήκαμε, οι 2 δραχμές του καφέ ήταν πολλές για τον πατέρα μου· προσπεράσαμε, αφού δε διψάγαμε κι όλας και ξανοιχτήκαμε στον κάμπο. Εδώ να δείτε κάμπο, όχι το μικρό ίσσημα που σας είπα πιο πάνω, κάμπος μεγάλος, απέραντος, ίσια με, κει που φτάνει το μάτι σας κι ακόμα παραπέρα. Τόπος ίσιος και χέρσος, που και που ένα μπάλωμα οργωμένο κι ούτε ένα δεντράκι πουθενά

«να θρει χλωρό κλαδί για να καθήσει
φιλέρημο πουλί να κελαηδήσει»

που θάλεγε κι ο ποιητής Μονάχα στα δεξιά μας πρόβαλε σε λίγο μια πελώρια θατοινιά. Ο δρόμος ήταν όπως τον είχαν ανοίξει τα κάρα, χωματόδρομος. Σε λίγο μας έφτασε ένα μπουλούκι Σκλουπιώτες και γίναμε πολλοί. Ένοιωσα αμέσως κάποια ασφάλεια, σαν να διέτρεχα κάποιον αόριστο κίνδυνο, χωρίς να μπορώ να τον προσδιορίσω. Τώρα, πως θα με προστάτευαν οι συγχωριανοί μου εδώ στο δρόμο ή μέσα στην πόλη, αφού σε λίγο θα σκόρπαγαν στις δουλειές τους, μη με ρωτάτε. Πάντως η συντροφιά τους, για την ώρα μου ήταν πολύ ευχάριστη.

Ξαφνικά, εκεί που περπατούσα, ένας θόρυβος δυνατός, πολύ δυνατός, σαν να χτυπούσαν εκατό γκαζοτενεκέδες αδειανοί, χτύπησε τ' ακουστικά μου τύμπανα. Γύρισα προς τα κει και μόλις πρόλαβα να δω, απάνω από τα βάτα, έναν άνθρωπο από το στήθος και πάνω με τα χέρια τεντωμένα μπροστά, να περνάει με μεγάλη ταχύτητα, πολύ μεγάλη, ίσως και 20 και 25 χιλιόμετρα, που πρώτη φορά έβλεπα. Δίπλα του βάδιζε ο Γιάνν(η)ς τ(η)ς Βαγγέλ(ι)νας. Γύρισα προς αυτόν γεμάτος απορία: «Γιάνν' Γιάννη, τι οδηγάει αυτός;» Τα χείλια του Γιάννη Αντωνίου άνοιξαν λίγο, αδιόρατα, σ' ένα κουρασμένο χαμόγελο. Όμως όχι, δεν ήταν ειρωνικό γέλιο, ήταν δείγμα συγκατάβασης και κατανόησης για το βλαχαδερό, το χωριατάκι που πρωτόβγαινε στον πλατύ κόσμο κι άρχισε να βλέπει πράγματα και θάματα κι ήθελε να τα μάθει όλα μαζί και γρήγορα κι όλο συχνορώταγε, όπως το μικρό παιδί τη μάνα του:

—«Τι οδηγάει λές. Δε βλέπεις; Τα γκέμια απ' τ' άλογο κρατάει». Κρίμα. Εγώ ήθελα ν' ακούσω ότι ο αρχαίος Θεός —έτσι μου φάνταζε— που διάβαινε σα σίφουνας πάνω από τις θατοινιές, οδηγούσε έναν... πύραυλο! Μα, θα μου πείτε, δεν ήξερα τι είναι αυτό το διαβολομηχανήμα, που ξεσφεντόνησε τον άνθρωπο στο φεγγάρι κι ετοιμάζεται γι'

ακόμα παραπέρα. Δεν είχε σημασία, εγώ αυτό ήθελα ν' ακούσω, για να ικανοποιηθεί η φαντασία μου που κάλπαζε, όπως το άλογο του νταλικάτση πάνω στο γκαλντερίμι κι' έκανε αυτό το δαιμονισμένο θόρυβο. Νταλικάτσης ήταν ο άνθρωπος, νταλικά οδηγούσε. Τώρα, μην πάει ο νους σας στη σημερινή νταλικά των 18 και 20 τροχών που σέρνει πίσω της άλλο ένα βαγόνι. Η νταλικά που σας λέω, προγιαγιά της σημερινής, είχε 4 μικρούς τροχούς, μεταλλικούς, όλους κι όλους, που απάνω τους στηρίζονταν δυο τάβλες και στα πλευρά άλλη μία ή δύο, λίγο πλαγιαστές για να κρατάνε τα σακκιά και τα χοιράρια. Μπροστά το άλογο ζεμένο κι ο οδηγός όρθιος ή καθισμένος σε κάνα παλιοκασόνι. Αυτή όλη ήταν η νταλικά εκείνου του καιρού. Τώρα να σας πω κάτι ακόμα· αν, την ώρα που είδα τον νταλικάτση να περνάει στη ός, κρατώντας τα ηνία (τα γκέμια) με τεντωμένα μπροστά τα χέρια, αν, λέω, ήξερα τον Ηνίοχο των Δελφών, μ' αυτόν θα τον παρομοίαζα! Τον έχετε δει τον Ηνίοχο; Αν όχι, μην παραλείψετε να τον επισκεφτήτε, αν σας φέρει ο δρόμος από τους Δελφούς. Σταματήστε για λίγο και μπείτε στο Μουσείο να τον καμαρώσετε. Το Μουσείο είναι δίπλα στο δρόμο κι οι πόρτες του ορθάνοιχτες κι η είσοδος ελεύθερη. Τον λεγόμενο τον έχουν ολομόναχο σε μια αίθουσα, ημής ένεκεν που λένε. Θεωρείται καλλιτέχνημα μεγάλης αξίας, αριστούργημα ισάξιο με τον Ερμή του Πραξιτέλους στην Ολυμπία (κι αυτόν πρέπει να τον δείτε). Παρισιάνει έναν έφηβο, σχεδόν αμούστακο παιδί, την ώρα που κάνει τον γύρο του θριάμβου μέσα στο Στάδιο, μετά τη νίκη του στις αρματοδρομίες, όπως κάνουν οι αθλητές σήμερα. Στέκεται ευθυτενής, σοβαρός, το βλέμμα του ίσια μπροστά, την ώρα που οι θεατές τον χειροκροτούν. Τα χέρια του τεντωμένα μπροστά (όπως του νταλικάτση από το Μπρακμάδι) κρατούν κάτι υπολείμματα από τα ηνία (γκέμια), τίποτε άλλο δε βρέθηκε, ούτε από το άρμα (τα άρματα ήταν μικρούτσικα, δυο τροχοί και το ή τα άλογα) ούτε από τα άλογα. Τον ξέθαψε η αρχαιολογική σκαπάνη ύστερα από δυόμιση χιλιάδες χρόνια που τον φύλαξε, κατεχωσμένον στα σπλάχνα της, η γη των Δελφών.

Και λίγα λόγια για τους Αγώνες· γίνονταν κάθε 4 χρόνια (όπως και οι γνωστοί μας Ολυμπιακοί), λέγονταν Πύθια (από το όνομα της Πυθίας, της γυναίκας που έλεγε τους χρησμούς) και, σ' αυτούς έπαιρναν μέρος μόνο Έλληνες. Οι άλλοι Λαοί, οι ξένοι, αποκλείονταν ως βάρβαροι, δηλαδή κατώτεροι. Βαρβάρους τους έλεγαν γιατί όταν μιλούσαν (οι ξένοι), οι Έλληνες άκουγαν κάτι σαν μπαρ μπαρ. Ήταν πολύ περήφανοι εκείνοι οι μακρυνοί μας πρόγονοι και με το δικίο τους γιατί ήταν πολύ μπροστά από όλους στο μυαλό, στη σκέψη, στις επιστήμες, στις τέχνες, στα γράμματα, δηλαδή στον πολιτισμό. Και οι σημερινοί

μεγαλουσιάνοι όλου του κόσμου παραδέχονται ότι τα φώτα τα πήραν από κείνους τους προγόνους μας. Αυτό ανάγκασε τον Νίτσε, τον μεγάλο Γερμανό φιλόσοφο να πει: «τι δυστυχία, οι αρχαίοι Έλληνες τα είπαν όλα, δεν άφησαν τίποτα για μας». Και επειδή σήμερα αυτοί οι ξένοι μας βλέπουν αφ' υψηλού, όπως λέγεται, δηλαδή σαν παρακατιανούς θα σας παραθέσω ένα τετράστιχο που βάζει τον Έλληνα να ρωτάει τους «πολιτισμένους» Ευρωπαίους και άλλους:

Τι μας τηράτε ωρέ
ρωτήστε τους αιώνες
όταν οι πρόγονοί σας κατωκύσαν σε σπηλιές
οι πρόγονοί μας χιίζαν Παρθενώνες.

Και επειδή παραπάνω έγινε λόγος για Μουσείο θα σας έλεγα ότι κάπου κάπου πρέπει να μπαίνουμε σ' αυτά. Είναι κρήμα να έρχονται άνθρωποι από την άκρη του κόσμου για να τα δουν κι εμείς να περνάμε απ' έξω αδιάφοροι. Κάντε μια αρχή, όσοι δεν ξαναπήγατε, και θα με θυμηθείτε. Δε χρειάζεται να είσαι αυτό που λένε «μορφωμένος». Και αγράμματος να είσαι, άμα σταθείς μπροστά σ' ένα έργο τέχνης, μορφώνεται χωρίς να το καταλάβεις, παίρνει άλλη «μορφή» ο εσωτερικός, ο ψυχικός σου κόσμος, γίνεσαι καλύτερος, γίνεσαι άλλος άνθρωπος....

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ Κ. ΠΡΑΜΑΝΤΙΩΤΗΣ
(συνεχίζεται)

Υ.Γ.

1. Μας άρεσε η «ραφτανίτικη κηδεία» του κ. Μπενέκου. Ξέραμε για τη μεταφορά του νεκρού με το μονόξυλο, όχι όμως για το συναπάντημα με το πρέκι. Να δούμε και τα κουσούρια του σκληρυπώτικου γάμου. Πιστεύω θα αναφέρονται στο άτσαλο μεθύσι και τις επακόλουθες αταξίες, από τη μια και από το μάκρος του γλεντιού από την άλλη. Ο γάμος τελειώνει Δευτέρα πρωί και τα βιολιά λάλαγαν, καμιά φορά όλη τη βδομάδα.

Από τους Ραφτανίτες οι δυό, Χριστογιώργος και Παπαπέτρος ήταν συμμαθηταί μου στο Δημοτικό στους Ραφταναίους. Ο δεύτερος ήταν γιος του βιολιτζή Τέλη Παπαπέτρου. Μαζί με τον αδερφό του Βαγγέλη (κλαρίνο) και τον Μήτσο Πραμαντιώτη (λαγούτο) εξυπηρέτησαν το Σκλούπο κάμποσα χρόνια.

2. Δε θα κουραστώ να επαναλαμβάνω ότι τοποθεσία «Γιώργη - Γιώργη» δεν υπήρχε εκείνα τα χρόνια στο χωριό. Ο ταχυδρόμος άραξε σι' Γύρου Γιώργ(η). Το ίδιο ο Δάσκαλος ο Φλούδας και οι ταξιδιώτες άραζαν ή έγερναν σ' αυτή τη Ράχη.

ο ίδιος

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Η Μαρουσιάνα

—Πέντε μήνες έξι αδράχτια, πότε τά 'γνεσες,
Μαρουσιάνα μ', πότε τά 'γνεσες;
κι άλλες πέντε γκιζιρούσα στα ψηλά βουνά,
Μαρουσιάνα μ', στα ψηλά βουνά,
για να εύρω την αγάπη μ', π' αγαπούσα πρώτα,
Μαρουσιάνα μ', π' αγαπούσα πρώτα,
Σαν πάησα και την βρήκα με δυο χεριές λουλούδια,
Μαρουσιάνα μ' με δυο χεριές λουλούδια,
με δυο χεριές λουλούδια που τα μύριζε,
Μαρουσιάνα μ', που τα μύριζε.

Απόψε δεν κοιμήθηκα

Απόψε δεν κοιμήθηκα και σήμερα νυστάζω,
γιατί κουβένιασα πολύ με μια γειτονοπούλα,
πόχει τα χείλη κόκκινα, το μάγουλο βαμμένο
κι έσκυψα και τη φίλησα και βάψαν τα δικά μου.
Πέντε μαντίλια τα σφουγγώ και βάψαν και τα πέντε,
πέντε ποτάμια τά 'πλυνα και βάψαν και τα πέντε,
πάει πέρδικα να πιεί νερό και βάψαν τα φτερά της
στον κόμφο πάει τα τίνανε κι έβαψε ο κόσμος όλος,
τα πρόβατα, γιέ μ', βόσκοντας κι έβαψαν τα μαλλιά τους,
τζομπάνοι που τα κούρευαν βάψανε τα ψαλίδια.

Κ. Κρυστάλλης

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Στο περιοδικό «Εβδομάς», ο Κρυστάλλης εργάστηκε πέντε μήνες (Μάρτης Ιούλιος 1891), ώσπου να προσληφθεί στους Σ.Τ.Α.Π. (σιδηροδρόμους) τον Αύγουστο του 1891. Εκεί με μεγαλύτερο μισθό και λιγότερες ώρες δουλειάς, αποκτά επιτέλους την ψυχική ηρεμία η οποία του επιτρέπει να ασχοληθεί δραστήρια με την αγαπημένη του ποίηση και τη Φιλολογία. Το 1892 είναι για τον Κρυστάλλη ο ευτυχισμένος και πιο δημιουργικός χρόνος του. Φιλολογικά είχε επιβληθεί παντού. Οι γνωριμίες του με επώνυμους ανθρώπους των γραμμάτων έχουν αυξηθεί πολύ. Εφημερίδες και περιοδικά του ζητούν επίμονα συνεργασία. Γράφει παντού ασταμάτητα. Άρθρα, μελέτες και προπαντός ποιήματα. Αυτά δεν τα δημοσιεύει γιατί θέλει να τα παρουσιάσει όλα μαζί να κάνει εντύπωση. Είναι κυρίως ποιήματα που τους έντυσε έναν αέρα βουνό, πομπάνικο. Πικραίνεται πολύ όμως όταν παίρνοντας μέρες σ' έναν διαγωνισμό ποιήματος και η επιτροπή βραβεύει με πρώτο βραβείο. Το «έρως και ψυχή» του Στρατήγη. Ο «Τραγουδιστής του χωριού και της Σιάνης» του Κρυστάλλη, απλά παίρνει έπαινο. Η κοινή γνώμη αντιδρά για την ηλικία. Οι φίλοι και οι γνωστοί του ζητούν να κυκλοφορήσει τα ποιήματά του. Στους φιλολογικούς κύκλους δημιουργείται σάλας και χωρίζουν οι ρομαντικοί απ' τους αγροτικούς, οι ξενόφερτοι από τους ντόπιους, οι καθαρευουσιάνοι από τους δημοτικιστές. Το στρατόπεδο των λογίων είναι αναστατωμένο.

«—Μωρέ τι διάβολο τραβάμε και μ' αυτόν τον γιδοβοσκό τον Κρυστάλλη, που μας κατέβηκε 'εδώ πέρα μες από τα βουνά της Πίνδου...».

Οι περισσότερες εφημερίδες κατακρίνουν το αποτέλεσμα του διαγωνισμού. Οι ποιητές της Κέρκυρας τάσσονται επίσης με το μέρος του. Όλοι τον επαινούν και τον ενθαρρύνουν να συνεχίσει με περισσότερο πάθος. Ένοιωθε πολύ δυνατός στο γράψιμο μόνο που δεν είχε χρόνο γι' αυτό.

Συχνά αναφερόταν στο όνειρό του να ήταν πλούσιος για να γράφει απερίσπαστος. Σ' αυτή την περίπτωση θα ξεπερνούσε και τον Βαλαωρίτη που είχε «φαντασίαν και φύσιν και παρὰν» και ζούσε καθημερινά με χωριανούς της Λευκάδας και της Ακαρνανίας. Ενώ αυτός ούτε λεπιά είχε, ούτε το χάρισμα να ζει στο γενέθλιο τόπο του.

Όσοι εκείνο που τον βασανίζει είναι η κλονισμένη υγεία του. Το ανιμώνιο του τυπογραφείου, το σκοτάδι του υπογείου, ο υποσιτισμός και η ψυχική ταλαιπωρία είχαν σαν αποτέλεσμα την σωματική εξάντληση.

σή του σε μια εποχή που ο νεανικός του οργανισμός είχε ανάγκη από ιδιαίτερες φροντίδες. Η υγεία του κλονίστηκε και δεν αποκαταστάθηκε ούτε φεύγοντας από το τυπογραφείο.

Συνεχίζει όμως να γράφει ασταμάτητα. Είμαστε στο πρώτο εξάμηνο του 1893 και έχει τελειώσει τη «Γερόλφω» και ενεργεί να εκδώσει σε τόμο τα «Πεζογραφήματά» του όταν πέφτει σε μια καινούργια ψυχική απογοήτευση από έναν νέο κλονισμό της υγείας του. Κατά τον Αύγουστο παίρνει την άδειά του και επιτέλους ταξιδεύει στην Άρτα που είχε την αδερφή του Μαρία και στα Τζουμέρκα, φτάνοντας ως τις ελεύθερες Καλαρρύτες. Αντίκρυ στο χωριό του. Γυρίζοντας στην Αθήνα στις αρχές Οκτωβρίου βρέθηκε πάλι χωρίς δουλειά αφού το συμβούλιο της εταιρείας τον καιρό που έλειπε αποφάσισε την απόλυση έξι υπαλλήλων γραφείου, μεταξύ αυτών και του Κρυστάλλη.

Έτσι έχοντας μοναδικούς πόρους μια μικρή αμοιβή από το Λεξικό, ζει μια περίοδο απεκαρδίωσης που τον φθείρει περισσότερο. Η υγεία του, που δεν είναι καθόλου καλή, χειροτερεύει από την ψυχική του κάμψη. Η οικονομική του κατάσταση είναι πλέον δύσκολη. Αλλάζει διεύθυνση και νοικιάζει ένα δωμάτιο μικρότερο και φτηνότερο το οποίο μοιράζεται με τον φίλο του Γ. Σιάμο. Η φιλολογική του δραστηριότητα είχε ατονήσει και δεν εμφανίζεται πλέον ούτε στους συλλόγους που είναι γραμμένος ούτε στις φιλολογικές συντροφίες του.

Είναι απελπισμένος ώσπου μια εύνοια της τύχης του επιτρέπει να βρει ένα στήριγμα ψυχικής ασφάλειας. Στις 4 Δεκεμβρίου 1893 κερδίζει 2.500 δρχ. στο λαχείο αρχαιοτήτων. Απ' αυτά στέλνει και κάτι στους δικούς του που υποφέρουν. Έν τω μεταξύ έχουν τυπωθεί τα «Πεζογραφήματά» του τα οποία αρχίζει να τα συσκευάζει σε δέματα για αποστολή, να τρέχει στις εφημερίδες για αναγγελία κλπ. Κουράζεται πολύ όμως, εξουθενώνεται και εξαντλημένος όπως είναι ο οργανισμός του οδηγείται σε ραγδαία κατάρρευση.

Ένα βράδυ στα τέλη του Γενάρη του 1894 κάνει δυνατή απόπειση. Οι φίλοι του τον οδηγούν στο γιατρό ο οποίος συνιστά αλλαγή κλίματος, καλή τροφή και ευχάριστο περιβάλλον. Ο ποιητής πάσχει από βαριά φυματίωση και το γνωρίζει πλέον. Μέσα του ελπίζει όμως και γι' αυτό κρύβει την πραγματική κατάσταση της υγείας του από τους δικούς του.

Στις 28 Φεβρουαρίου με σύσταση των γιατρών, αναχωρεί για την Κέρκυρα. Εκεί έχει φίλους που του κρατούν συντροφιά. Ιδίως ο Α. Λεξάπουλος. Επίσης ο ηπειρώτης γιατρός Αριστ. Αραβαντινός πηγαίνει τακτικά και τον επισκέπτεται δωρεάν. Αλλά βελτίωση δεν βλέπει. Αποφασίζει τότε να πάει στην Άρτα στην αδελφή του Μαρία που του

γράφει κάθε τόσο και τον καλεί. Φθάνει αρχές Απριλίου στην Άρτα στην αδελφή του η οποία βλέποντας την κατάσταση του στέλνει γρήγορα γράμμα στον πατέρα της νάρθει να τον προλάβει. Κι αλήθεια μόλις τον πρόλαβε ζωντανό.

Ο Κώστας Κρυστάλλης πέθανε το πρωί της 22ας Απριλίου 1894, Μεγάλη Πέμπτη, όπου τον αποχαιρέτησε ο καθηγητής Κ. Μόραλης.

Για το έργο του μεγάλου αυτού Τζουμερκιώτη ποιητή γράφτηκαν πολλά. Όλοι συμφωνούν πως το έργο που άφησε είναι μεγάλο σε σχέση με τα χρόνια που έγινε.

Τα βιβλία που ο Κρυστάλλης κυκλοφόρησε ο ίδιος, τα επιμελήθηκε μόνος του και μερικά μάλιστα στοιχειοθέτησε ως τυπογράφος, είναι τα ακόλουθα πέντε: 1) Αι σκιαί του Άδου, 2) Ο Καλόγηρος της Κλεισούρας του Μεσολογγίου, 3) Τα αγροτικά ποιήματα, 4) Ο τραγουδιστής του χωριού και της στάνης (ποιήματα) και 5) Τα πεζογραφήματα (διηγήματα).

Υπάρχουν όμως και πολλά έργα του που ενώ αναγγέλθηκαν δεν πρόλαβαν να κυκλοφορήσουν καθώς και βιβλία που σχεδίαζε να εκδόσει. Το μεγαλύτερο τμήμα της συγγραφικής προσφοράς του δυστυχώς έμεινε ανέκδοτο. Ίσως πολλά χειρόγραφα να τα πήρε μαζί του στην Άρτα και να χάθηκαν. Άλλα κήκαν στη φωτιά από τη σπιτονοικοκυρά του όταν έμαθε πως είχε φυματίωση.

Μεγάλο τμήμα του έργου του διέσωσε και κυκλοφόρησε ο φίλος του Γ. Γάγαρης καθώς και πολλοί άλλοι βιογράφοι, θαυμαστές του ποιητή.

Πάντως η μνήμη του Κρυστάλλη οφείλει πάρα πολλά στην αγάπη, τον κόπο και τις επίμονες έρευνες του Μιχ. Περάνθη ο οποίος έδωσε σειρά διαλέξεων, με δεκάδες άρθρα του παρουσίασε κατά καιρούς το έργο του ποιητή με μεγάλη αντικειμενικότητα και τέλος εξέδωσε τον τόμο «Κρυστάλλης» — Άπαντα σε 750 σελίδες.

Τέλος

ΚΩΣΤΑΣ ΣΙΩΤΟΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΘΕΡΙΣΜΟΥ

— Πάρειτε, απόσκια, πάρειτε, να πάψει το λιοπύρι,
να βγεί τ' αγέρι απ' τες σπηλιές να χύσει τη δροσιά του,
να ξανασάνει η αργατειά, κ' οι όμορφες θερίστρες
να βγάλουν τα μανιήλια τους, να δείξουν τες θωριές τους,
να τες γνωρίσω από μακριά, να ιδώ που νάναι η Πούλια,
η Πούλια η αγάπη μου, με τα γλυκά τα μάτια.
Να καρτερέσω ολημερίς, ώσπου να πάρ' η νύχτα,
να πάει στην βρύση για νερό, στην αργατειά να φέρει,
να την ευρώ κατάστρατα να την γλυκοφιλήσω
και να της πω τον πόνο μου, τον πόνο της καρδιάς μου.
Γιατί δυο χρόνια την τηρώ στα μάτια της μ' αγάπη,
κι ακόμα δεν της τόδειξα, και δεν της τόπα ακόμα.

Πήραν τ' απόσκια στα ριζά κι εισάκισε το κάμα,
βγήκε τ' αγέρι απ' τες σπηλιές κι εδρόσισε τον κάμπο
κ' η αργατειά ξανάσανε κ' οι όμορφες θερίστρες
έβγαλαν τα μανιήλια τους, κι ελάμψαν οι ομορφιές τους
μέσα στα σιάχνα τα χρυσά σαν νάτανε Νεράιδες.

Αράδ, αράδα εις κάθε μια ρίχνει το μάτι ο Λάμπης
και δεν γνωρίζει πουθενά την όμορφη την Πούλια.

Και καρτεράει ολημερίς, όσο που πήρε η νύχτα,
και τριγυρίζει στα κλαριά, τα μονοπάτια πάνει,
διαβαίνει απ' τες νεροσυρμές, περνάει κι από τη βρύση,
παίρνει μια - μια τες θυμωνιές, τ' αλώνια αράδ' - αράδ,
κι ολούθε βλέπει νιους και νιες... την Πούλια δεν τη βλέπει.

Ταχυά ξημέρωσε γιορτή. Τ' απόγισμα σ' αλώνια
στήσαν οι λυγρές χορό, κι ακούει ο δόλιος Λάμπης
σ' άλλα τραγούδια ανάμεσά, που λεν η νιες μπροστά του,
της Πούλιας τ' αρραβώνισμα!...

Κ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

Η ΣΤΗΛΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Το 1991 πέρασε, αφήνοντας πίσω του και καλά και κακά. Για τον σύλλογό μας ήταν μια χρονιά καλή με ενθαρρυντικά προμυνήματα για τον καινούργιο χρόνο.

Το 1992 ξεκίνησε με τον ετήσιο χορό της Βασιλόπιτας που πραγματοποιήθηκε στο Κέντρο «Λιθαρίτσια» στις 5 Γενάρη.

Η συμμετοχή των χωριανών ήταν μεγάλη και η Βραδυά κύλισε μέσα σε μία ευχάριστη ατμόσφαιρα, με πολύ χορό και άφθονο κέφι.

Κατά τα καθιερωμένα την εκδήλωση άνοιξε ο πρόεδρος του συλλόγου, κάνοντας την ευχή, να είναι το '92 ειρηνικό και δημιουργικό και να φέρει σ' όλους την ευτυχία, την προσωπική και οικογενειακή.

Στην εκδήλωση παραβρέθηκε ο Αντιδήμαρχος κ. Στάθης Βαμβέτσος. Μετά το κόψιμο της πίτας ακολούθησε η βράβευση των μαθητών και σπουδαστών από την δωρεά Χαρ. Τόλη.

● Στο αμέσως επόμενο διάστημα, μετά από πολλές δυσκολίες, επανιδρύθηκε το παιδικό χορευτικό του συλλόγου μας. Ήταν γενική επιθυμία και ένας από τους στόχους για την καινούργια χρονιά. Οι πρόβες έγιναν, με την επιμέλεια και την ιδιαίτερη φροντίδα, από την Ρινούλα Χ. Σιώτου, υπό την εποπτεία του Χαρίλη Ι. Μπαλωμένου εκ μέρους του Δ.Σ. του Συλλόγου και τα αποτελέσματα ήταν θαυμάσια. Την αίθουσα παραχώρησε στον σύλλογό μας ο Δήμος Ιωαννιτών. Ο Σύλλογος ευχαριστεί τον αντιδήμαρχο κ. Ζαρηπαλά για το ενδιαφέρον που έδειξε. Η φετινή περίοδος έκλεισε με μία όμορφη γιορτή που έγινε στα τέλη Γεννίου στο κέντρο «Λιθαρίτσια» στην οποία συμμετείχαν περίπου πενήντα παιδιά. Το παιδικό χορευτικό θα ξεκινήσει τις πρόβες με την καινούργια σχολική χρονιά, στις αρχές περίπου του Οκτώβρη.

● Μέσα στον Μήνα Μάρτη έγινε μία ακόμη εξόρμηση του συλλόγου για δεντροφύτευση. Αυτή τη φορά στην είσοδο και μέσα στο χωριό. Φυτεύτηκαν 100 περίπου δένδρα, στα οποία έγινε κανονική περίφραξη, για την προστασία τους από τα ζώα. Τα δένδρα ήταν κυρίως καρυδιές, κουτσουπιές και ακακίες, αλλά και αγριοκαστανιές, σφεντόνια, λεύκες, κυπαρίσια, ιπές, έλατα και άλλα.

Στην δεντροφύτευση συμμετείχαν οι: Ελευθέριος Γ. Αλεξίου, Δημήτριος Α. Αντωνίου, Αντώνης Δ. Αντωνίου, Χρήστος Δ. Αναστασίου, Βασίλειος Γ. Βασιλείου, Κων)νος Σωτ. Έξαρχος, Χαρίλαος Ι. Μπαλωμένος, Κων)νος Ε. Σιώτος, Χρήστος Ι. Σιώτος και Πάνος Ν. Πραμανιώτης. Ιδιαίτερη ήταν η βοήθεια του Πάνου Πραμανιώτη που απασχολήθηκε και άλλες μέρες για την ολοκλήρωση της περίφραξης.

● Ιδιαίτερα ήταν το ενδιαφέρον του συλλόγου και οι παρεμβάσεις

του στους αρμόδιους, για την αποπεράτωση της τελευταίας εργολαβίας που αφορά την κατασκευή του δρόμου Φοριώσι - Αμπελοχώρι.

● Τέλος με την συνεργασία του εκκλησιαστικού συμβουλίου και του παππά επιμελήθηκε τη διαμόρφωση και την εικονογράφηση του εσωτερικού της εκκλησίας.

● Την 1η Απριλίου πραγματοποιήθηκε η ετήσια γενική συνέλευση του συλλόγου μας, με μικρή σχετικά συμμετοχή. Έγινε ο ετήσιος διοικητικός και οικονομικός απολογισμός και καταρίστηκε ο νέος προϋπολογισμός για το '92.

Ικανοποιητική κρίθηκε η πορεία του συλλόγου τη χρονιά που πέρασε. Εκφράστηκε παράλληλα η επιθυμία, η καινούργια χρονιά να είναι περισσότερο δημιουργική και αποδοτική.

Τέλος ψηφίστηκε ομόφωνα ο απολογισμός και εγκρίθηκε ο νέος προϋπολογισμός.

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ - ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1991

Ε Σ Ο Δ Α

1. Υπόλοιπο στη νέα χρήση	126.048
2. Συνδρομές μελών	135.716
3. Συνδρομές περ. «ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ»	139.216
4. Δωρεές μελών — (Χ. Τόλης)	150.000
5. Από διάθεση ημερολογίων	72.700
6. Εισφορές για συμμετοχή σε εκπολ. - ψυχαγωγικές εκδηλώσεις	260.000
7. Τόκοι καταθέσεων	18.407

Σύνολο δρχ. 902.087

Ε Ξ Ο Δ Α

1. Γραφική ύλη - ταχ)κά τέλη	19.684
2. Έκδοση περιοδικού «ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ»	147.000
3. Εκτύπωση ημερολογίων 1992	45.500
4. Εκπαι)κές - ψυχαγωγικές εκδηλώσεις	243.900
5. Κοινωνικά έργα στο Χωριό	38.400
6. Λειτουργικά έξοδα γραφείου	4.476
7. Γενικά έξοδα	24.900
8. Ενίσχυση απόρων	10.000
9. Βράβευση μαθητών - φοιτητών	150.000
10. Υπόλοιπο ταμείου της 31-12-91	218.227

Σύνολο δρχ. 902.087

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜ
ΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1992

Ε Σ Ο Δ Α

1. Υπόλοιπο ταμείου της 31-12-91	218.227
2. Συνδρομές μελών	250.000
3. Συνδρομές περιοδικού «ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ»	250.000
4. Εισφορές για συμμετοχή σε πολιτικές - ψυχαγωγικές εκδηλώσεις	600.000
5. Δωρεές μελών	400.000
6. Από λαχειοφόρο αγορά	400.000
7. Από διάθεση ημερολογίων	150.000
8. Τόκοι καταθέσεων	70.000

Σύνολο δρχ. 2.338.227

Ε Ξ Ο Δ Α

1. Γραφική ύλη - ταχ)κά	40.000
2. Δημοσιεύσεις - εκτυπώσεις	60.000
3. Πολιτιστικές - ψυχαγωγικές εκδηλώσεις	800.000
4. Ενίσχυση απόρων	30.000
5. Έκδοση περιοδικού «ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ»	250.000
6. Βράβευση μαθητών - φοιτητών (Δωρεά Χ. Τόλη)	200.000
7. Έξοδα χορευτικού	150.000
8. Κοινωφελή - Εξωραϊστικά έργα στο Χωριό	300.000
9. Λειτουργικά έξοδα	100.000
10. Απρόβλεπτες δαπάνες	50.000
11. Υπόλοιπο ταμείου στη νέα χρήση	358.227

Σύνολο δρχ. 2.338.227

(συνέχεια από τη σελίδα 22)

ποπήρε ο ύπνος. Ένα τρυφερό χαμόγελο διαγράφονταν στα χείλη του.

Σ' ευχαριστώ κοπέλλα μου νάσαι καλά!!!

Τούσφιξα τα κοκκαλιάρικα χέρια του, ήθελα να τα κρατήσω στις παλάμες μου για πάντα!!!

Εγώ σ' ευχαριστώ Μπάριμπα για τη συγκίνηση που μούδωκες.

Να σ' έβρω γερό το καλοκαίρι να μου πεις κι άλλα. Αυτή τη φορά να μου διηγηθείς τη ζωή σου σαν βιολιτζή.

Μέχρι τότε όμως ας περιμένουν και οι αναγνώστες μας.

Ντίνα Αντωνίου.

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ

1. — Την 22α Δεκεμβρίου 1991 πραγματοποιήθηκε η Γενική Συνέλευση του Συλλόγου με θέματα την κατάρτιση του Προϋπολογισμού της χρονιάς 1992 και διάφορα άλλα θέματα.

Ο Προϋπολογισμός που εγκρίθηκε ομόφωνα είναι:

ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΑ ΕΣΟΔΑ

—Υπόλοιπο Ταμείου 31)12)1991	Δρχ.	1.156.698
—Από Συνδρομές μελών και εγγραφές νέων	»	240.000
—Από εισφορές μελών και τρίτων για τα Γραφεία	»	213.302
—Από δωρεές μελών και τρίτων	»	400.000
—Από εκδηλώσεις και Λαχειοφόρους	»	500.000
—Από Συνδρομές Περιοδικού ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ	»	100.000
—Από τόκους καταθέσεων	»	80.000
—Από Κληροδότημα Τόλη	»	60.000

Σύνολο Προβλεπομένων Εσόδων Δρχ. 2.750.000

ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΑ ΕΞΟΔΑ

—Για έξοδα λειτουργίας Γραφείων	Δρχ.	100.000
—Για Κοινωφελή έργα στο Χωριό	»	800.000
—Για ενίσχυση και βοηθήματα απόρων	»	50.000
—Για την έκδοση του Περιοδικού ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ	»	100.000
—Για βραβεύσεις Φοιτητών - Μαθητών	»	60.000
—Για επιστροφή προσωρινών μετρημάτων	»	300.000
—Για απρόβλεπτα και Υπόλοιπο Ταμείου	»	1.340.000

Σύνολο Προβλεπομένων Εξόδων Δρχ. 2.750.000

Επίσης η Γενική Συνέλευση ομόφωνα αποφάσισε:

α. Την οργάνωση του ετησίου χορού στο Κέντρο «ΚΥΤΤΑΡΟ»

β. Την Συμμετοχή του Συλλόγου στην δαπάνη δενδροφύτευσης της περιοχής «Πολιτσάς» και στην κατασκευή δύο τοίχων αντιστήριξης στον νέο δρόμο της «Πολιτσάς» με Δρχ. 400.000.

γ. Την εκτέλεση Κοινοφελών έργων στο Χωριό μέσα στην χρονιά 1992 δαπάνης 400.000 Δρχ.

δ. Την διερεύνηση για την επισκευή και διαρρύθμιση του Παλαιού Σχολείου με σκοπό να γίνει Κέντρο Νεότητας.

ε. Να δοθεί μια διάλεξη στο Χωριό κατά τον Μήνα Ιούλιο «περί Οδοντοιατρικής» από την Οδοντίατρο του χωριού μας Ντίνα Αντωνίου.

2.—Την 2α Φεβρουαρίου 1992 πραγματοποιήθηκε η δεύτερη Γενική Συνέλευση του Συλλόγου με θέματα τον Απολογισμό της χρονιάς 1991 τις αρχειοθεσίες για νέο Διοικητικό Συμβούλιο για την διετία 1992 - 1993 και για Εξελεγκτική Επιτροπή ίδιας περιόδου, επίσης δε και για διάφορα άλλα θέματα.

Ο Απολογισμός που εγκρίθηκε ομόφωνα είναι:

ΕΣΟΔΑ 1991

—Υπόλοιπο Ταμείου 1)1)1991	Δρχ.	295.849
—Καθαρά έσοδα από επίσιο χορό 1991	»	529.000
—Έσοδα από Δωρεές	»	586.000
—Έσοδα από Συνδρομές μελών	»	186.000
—Έσοδα από εισφορές για τα Γραφεία	»	113.000
—Έσοδα από Συνδρομές Περιοδικού ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ	»	39.000
—Έσοδα από Κληροδότημα Τόλη	»	40.000
—Έσοδα από τόκους καταθέσεων	»	127.443

Σύνολο πραγματοποιηθέντων Εσόδων Δρχ. 1.916.292

ΕΞΟΔΑ 1992

—Έξοδα λειτουργίας Γραφείων	Δρχ.	48.094
—Έξοδα για στεφάνια κηδειών και εκδηλώσεων	»	15.000
—Έξοδα για Συνδρομές και συλλογής πλάκας	»	10.000
—Για βράβευση Φοιτητών - Μαθητών	»	40.000
—Για έξοδα κίνησης	»	50.000
—Για την κατασκευή νέου Επιταφίου της Εκκλησίας	»	303.500
—Για Συμπληρωμ. έργα χώρου Παλ. Κοιμητηρίου	»	167.000
—Για συμπληρωματικά έργα Νέου Κοιμητηρίου	»	93.000
—Για αγορά γραφομηχανής Κοινότητας	»	33.000

Σύνολο πραγματοποιηθέντων Εξόδων Δρχ. 759.594

Αν από τα Έσοδα Δρχ. 1.916.292 αφαιρεθούν τα Έξοδα Δρχ. 759.594 απομένει υπόλοιπο Ταμείου την 31)12)1991 Δρχ. 1.156.698.

Την 9η Φεβρουαρίου 1992 συνήλθε το Διοικητικό Συμβούλιο και συγκροτήθηκε σε σώμα ως εξής:

α. Αλεξίου Χρήστος	Πρόεδρος
β. Νούτσος Δημήτριος	Αντιπρόεδρος
γ. Αντωνίου Ντίνα	Γεν. Γραμματέας
δ. Σιώτος Πέτρος	Ταμίας
ε. Αναστασίου Κώστας	Σύμβουλος

Την 2-2-92 από τη Γ.Σ. εξελέγει και Εξελεγκτική Επιτροπή για τη διετία 1992 - 93 και είναι οι παρακάτω:

Μητροκύστης Χρήστος
Πάνος Κώστας του Γρ.
Δήμιου Γεώργιος

Την 9η Φεβρουαρίου 1992 πραγματοποιήθηκε ο ετήσιος χορός του Συλλόγου και η κοπή της πίτας. Η εκδήλωση είχε επιτυχία από πάσης πλευράς το κέντρο γέμισε από χωριανούς και προσκεκλημένους και τα καθαρά έσοδα ανήλθαν σε 410.000 Δρχ.

Κατά την διάρκεια της εκδήλωσης δόθηκαν και τα χρηματικά βραβεία του Κληροδοτήματος ΤΟΛΗ:

** ** *

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ομιλία με θέμα την υγιεινή των δοντιών θα γίνει τις μέρες του πανηγυριού στο χωριό μας.

Το ενδιαφέρον αυτό θέμα υγείας, θα παρουσιασθεί από την χωριανή μας οδοντίατρο Ντίνα Αντωνίου το βράδυ της Παρασκευής 24 Ιουλίου στην Πλατεία του χωριού.

Την άλλη μέρα 25 Ιουλίου η Ντίνα Αντωνίου θα εξετάσει δωρεάν τα παιδιά του χωριού ηλικίας 3 - 16 χρονών, στο ιατρείο του κοινοτικού καταστήματος.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Στις 13 Ιουνίου 1991 έφυγε από κοντά μας ο χωριανός μας Γιάννης Νικολάου.

Γεννήθηκε στο χωριό μας Αμπελοχώρι το 1922. Ήταν το μεγαλύτερο από τα πέντε παιδιά του Νίκου και της Μαρίας Ξεκάρφωτου. Τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο στο Χωριό μας και απεφοίτησε το 1940 από το Πρότυπο Γυμνάσιο της Ζωσιμαίας Σχολής Ιωαννίνων. Ο Πόλεμος σταμάτησε την συνέχιση των σπουδών του. Το 1942 ακολούθησε το μεγάλο ρεύμα της Εθνικής Αντίστασης, βγήκε στο βουνό εντάχτηκε

στο ΕΑΜ - ΕΛΛΑΣ και υπηρέτησε με τον βαθμό του καπετάνιου Δημοφίας και στην συνέχεια του Καπετάνιου Λόχου.

Με την απελευθέρωση γύρισε στο χωριό, για να αποφύγει όμως τις διώξεις έφυγε κρυφά στην Αθήνα χωρίς κανένας να το γνωρίζει. Στην Αθήνα εισήχθηκε στην Σχολή Υπομηχανικών του ΕΜΠ από όπου

το 1952 απεφοίτησε με το Δίπλωμα του Πολιτικού Υπομηχανικού. Από τότε και μέχρι το τέλος του εργάστηκε σαν εργολάβος Δημοσίων Έργων.

Το 1957 παντρεύτηκε την Ευανθία Μαγγανιά και απέκτησε δύο κόρες. Την Μαρία Φυσικοθεραπεύτρια στο Νοσοκομείο «Αλεξάνδρα» και την Φιλιά Αναλύτρια στους Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές.

Στην Αθήνα ο Γιάννης Νικολάου πρωτοστάτησε και ήταν από τους Ιδρυτές του Συλλόγου Αμπελοχωριτών στην Αθήνα και στην του Συλλόγου του Παραρτήματος Αμπελοχωριτών στην Αθήνα και στην συνέχεια του Συλλόγου ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ. Συμμετείχε με δωρεά για την αγορά των Γραφείων του Συλλόγου στην Αθήνα και με άλλες δωρεές που διετέθηκαν για Κοινωνικά έργα στο Χωριό.

Ο Γιάννης Νικολάου ήταν σιγοργικός οικογενειάρχης, σπάνιος φίλος, αγνός χωριανός και πατριώτης, ήταν πάντα κοντά σε κάθε άνθρωπο που ήθελε την βοήθειά του. Θα μείνει στην μνήμη όλων μας σαν υπόδειγμα.

Το Διοικητικό Συμβούλιο
της ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ

Αντί μνημοσύνου

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΑΛΕΞΙΟΥ

Ετών 97

Θεέ Μήτσο.

Άφησες πέρυσσι τον κόσμο ετούτο και πήγες στον άλλο, όπου «ούκ έστι λύπη, όδύνη ή στεναγμός, αλλά ζωή άτελεύτητος».

Φέτος ήλθε κι η αδερφή σου και πεθερά μου Ευαγγελία αυτού.

Δεν θα γράψω πολλά για σένα!

Σ' ευχαριστούμε που άφησες τόσα υλικά αγαθά τόσοι στη γυναίκα σου, όσον και σε 30 Σκλουπιώτες.

Θυμάμαι όμως περισσότερο την ευγένεια της ψυχής σου που πέθαινες και μου είπες με συγκρατείς, όταν κάπου μ' εμπόδιζες!

Θάύμασα αυτή την ευγένεια του φεύγοντος και ενός άρχοντος πραγματικού, που παρά τα πλούτη που έφτιαζες στην Αμερική, εν τούτοις γύρισε ανθρωπιστής με όλη τη σημασία της λέξεως!

Η σύζυγός σου Ευαγγελή Δ. Αλεξίου οδύρεται. Οι ανηψίες σου και τ' ανήψια σου. Ας είναι γαλήνεια η διαμονή σου στον κόσμο τον πνευματικό, όπως λέγει και η ορθόδοξη χριστιανική εκκλησία μας.

ο ανηψιός σου
ΑΝΤΩΝΗΣ Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ - ΔΩΡΕΕΣ

ΟΙ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

Μεγάλη ανταπόκριση βρήκε η ανακοίνωση του Συλλόγου στο προηγούμενο τεύχος του «Καθρέφτη» για τις αγιογραφίες στο εσωτερικό της εκκλησίας.

Είχαμε πολλές παραγγελίες για δωρεά αγιογραφιών οι οποίες γίνονται στο εργαστήριο των αγιογράφων Α)ΦΩΝ ΤΑΤΣΗ στα Γιάννενα. Έγινε επιλογή των χρωμάτων από επιτροπή χωριανών μας και σύντομα θα τοποθετηθούν στη θέση που προορίζονται.

Μέχρι στιγμής έχουμε τις παρακάτω προσφορές:

—Οι μισές αγιογραφίες που θα καλύψουν όλη τη δεξιά πλευρά του εσωτερικού της εκκλησίας είναι δωρεά των Χριστόδουλου Πραμανιώτη (στρατηγού) και Χρήστου Δημ. Αλεξίου.

—Δύο (2) αγιογραφίες είναι δωρεά του παπά του χωριού μας Λάμπρου Τριαντάφυλλου.

—Από μία αγιογραφία δωρίζουν οι παρακάτω:

- α. Η Γαρυφαλιά Ε. Σιώτου στη μνήμη του παιδιού της Μιχάλη Μπέλλου που σκοτώθηκε φέτος σε ηλικία 18 χρονών.
- β. Ο Κώστας Ε. Σιώτος, στη μνήμη του ανηψιού του Μιχάλη Μπέλλου.
- γ. Ο Δημήτριος Τόλης και τα παιδιά του στη μνήμη της Σοφίας Δ. Τόλη.
- δ. Ο Χαρίλαος Ξεκάρφωτος στη μνήμη των θανόντων προγόνων και αδελφών του.
- ε. Ο Γιώργος Νικ. Γέροντας, στη μνήμη της αδελφής του Ελένης και του πατέρα του Νικολάου.

Απομένουν 2 - 3 ακόμη αγιογραφίες για να συμπληρωθούν οι επιφάνειες.

● Πλήρη συσκευή οξυγόνου μαζί με μία φιάλη πρόσφερε στην Κοινότητα ο Γιάννης Σ. Κίτσος στη μνήμη του πατέρα του Σωτήρη Κίτσου.

● Καινούργιο νταβάνι έχει τοποθετηθεί στην εκκλησία της Αγίας Παρασκευής στην Αλατιριά.

Η δαπάνη είναι δωρεά του Τάκη Χ. Μπαλασιμένου.

ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ

1.—Στις 14 Ιουνίου 1992, ημέρα Κυριακή και ώρα 7 μ.μ. ο Πρόεδρος της Κοινότητας έκανε την ετήσια λογεδοσία σύμφωνα με τα άρθρα 209 και 210 του Δ.Κ.Κ. ενώπιον των δημοτών της Κοινότητας για τα πεπραγμένα της Κοινοτικής Αρχής κατά το προηγούμενο έτος 1991.

2.—Με τον αριθμό 53/27-2-92 έγγραφο της Κοινότητας ζητήθηκε από τον ΟΣΕ χορήγηση σιδηροτροχιών για την προστασία του δρόμου Φορτόσι - Αμπελοχώρι. Ύστερα από ενέργειες του χωριανού μας Νικολάου Νίκου ο ΟΣΕ χορήγησε στην Κοινότητά μας 50 σιδηροτροχιές των 9 μέτρων συνολικού βάρους 10 τόνων.

3.—Η Αδελφότητα Αμπελοχωριτών που εδρεύει στην Αθήνα θα διαθέσει στην Κοινότητά μας το ποσό των 400.000 δρχ. για την αγορά συρματοπλέγματος, κοινώς «σαραζανέι» που θα χρησιμοποιηθεί για την περφόραξη του δρόμου Φορτόσι - Αμπελοχώρι, για την προστασία αυτού από καταπτώσεις.

Για τον λόγο αυτό,

Παρακαλούνται οι χωριανοί ή να διαθέσουν χρήματα για την εκτέλεση των εργασιών ή να προσφέρουν προσωπική εργασία για την τοποθέτηση των πασσάλων και του συρματοπλέγματος για την προστασία του ανωτέρω δρόμου που αποτελεί έργο ζωτικής σημασίας για το χωριό μας.

4.—Κατασκευάστηκε δεξαμενή ύδρευσης στη θέση «Κοκκαλιάρα» της Κοινότητας για την ενίσχυση του εξωτερικού υδραγωγείου, επειδή κατά τους καλοκαιρινούς μήνες παρατηρείται στο χωριό έλλειψη νερού, δαπάνης 1.313.340 δρχ. Για να λειτουργήσει το δίκτυο αυτό χρειάζεται κατασκευή αντλιοστασίου επειδή οι πηγές βρίσκονται σε χαμηλότερο επίπεδο, γι' αυτό ζητήσαμε από το Νομαρχιακό Ταμείο το ποσό των 1.957.384 δρχ. για παροχή ρεύματος και κατασκευή αντλητικών συστημάτων.

5.—Κατασκευάστηκε τοίχος αντιστήριξης στο Πνευματικό Κέντρο συνολικής δαπάνης 1.180.671 δρχ. με το Φ.Π.Α. Η Κοινότητα προτίθεται ν' αξιοποιήσει το χώρο που δημιουργήθηκε με την κατασκευή του τοίχου σε μικρό πάρκο.

6.—Το Δασαρχείο κατασκεύασε γέφυρα στη θέση «Κοκκαλιάρα» της Κοινότητας.

Στα 44 τηλέφωνα που υπήρχαν στο χωριό μας προστέθηκαν και άλλα 17 τα οποία τοποθετήθηκαν τελευταία.

Για χρήση των χωριανών παραθέτουμε στο τέλος του περιοδικού τον νέο τηλεφωνικό κατάλογο.

Αυτοί που έφυγαν

Από το τεύχος αυτό καθιερώνεται νέα στήλη στο περιοδικό με τον τίτλο «Αυτοί που έφυγαν».

Για εκείνους που φεύγουν από τη ζωή θα γράφεται ένα μικρό βιογραφικό το οποίο θα συνοδεύεται από μια φωτογραφία.

Το βιογραφικό θα γίνεται από τη Συντακτική Επιτροπή, εκτός από τις περιπτώσεις που κάποιος άλλος μας στείλει αφιέρωμα στη μνήμη κάποιου, οπότε δεν χρειάζεται να γίνει και από τη σύνταξη του περιοδικού.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΠΕΛΛΟΣ

Ο ξαφνικός θάνατος του 18χρονου Μιχάλη Ναπ. Μπέλλου, γιού της Γαρυφαλιάς Ε. Σιώτου, στις 25-1-92 συγκλόνισε όλη τη Γιαννιώτικη κοινωνία.

Γιατί ο Μιχαλάκης από μικρός ξεχώριζε παντού και λόγω της προ-

σοπτικότητάς του και της δραστηριότητάς του, ήταν ευρύτερα γνωστός.

Στο σχολείο ήταν από τους πρώτους μαθητές. Η επιτυχία του φέτος στη Νομική Σχολή που είχε επιλέξει ήταν σχεδόν εξασφαλισμένη. Ήταν αγαπητός και ο καλός του χαρακτήρας τον έκανε να έχει μόνο φίλους.

Καλλιεργημένος άνθρωπος, πνευματώδης, πολύ ευγενικός και πάντα γελαστός, τον αγαπούσαν και τον εκτιμούσαν όλοι στο σχολείο. Δάσκαλοί του και συμμαθητές.

Στον ευρύτερο κοινωνικό χώρο ο Μιχαλάκης ξεχώριζε. Ακέραιος χαρακτήρας, διακρίνονταν για την κοινωνικότητά του, την ευγένειά του και το σπάνιο ήθος του. Για όλους είχε ένα χαμόγελο.

Από μικρός ασχολήθηκε με τη μουσική όπου χάρη στην επιμέλειά του και το ταλέντιο του, διακρίθηκε ιδιαίτερα.

Είχε τις κλασικές σπουδές κιθάρας στο ωδείο και μόνος του έμαθε το λαούτο. Αρχικά ασχολήθηκε με τη Δημοτική μουσική παίζοντας σε ορχήστρες χορευτικών και κατόπιν ασχολήθηκε και με τη σύγχρονη λαϊκή μουσική, παίζοντας κατά καιρούς σε διάφορες ορχήστρες.

Γύρισε όλη την Ελλάδα συμμετέχοντας σε πολιτιστικές εκδηλώσεις και είχε πλούσια συμμετοχή σε εκδηλώσεις των χορευτικών Δήμου Ιωαννιτών και Πρέβεζας, στο εξωτερικό. Σε ηλικία 18 χρονών είχε γνωρίσει όλη την Ευρώπη, αφού είχε επισκεφθεί 13 χώρες.

Τελευταία είχε πάρει την πρωτοβουλία και με 4 - 5 άλλα νέα παιδιά δημιούργησαν ένα παραδοσιακό συγκρότημα δημοτικής μουσικής το οποίο είχε μεγάλη απήχηση στην περιοχή της Ηπείρου και μεγάλη προτίμηση από Συλλόγους και Κοινότητες που προσπαθούσαν να μη ξεφύγουν οι πολιτιστικές τους εκδηλώσεις από τη λαϊκή της παράδοση.

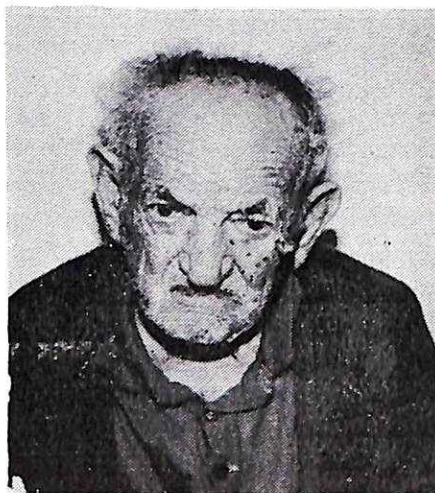
Αυτός ήταν ο Μιχαλάκης.

Δυστυχώς όμως, αυτός ο σπάνιος χαρακτήρας και δημιουργικός άνθρωπος δεν είχε τύχη. Άφησε την τελευταία του πνοή στην πόλη των Ιωαννίνων όταν έπεσε με το αυτοκίνητό του πάνω σε μια κολώνα της Δ.Ε.Η. Δεν ήταν άνθρωπος της τύχης. Ότι πέτυχε στη ζωή του το κέρδισε με το σπαθί του. Τη μοναδική φορά που χρειάστηκε την εύνοια της τύχης δεν την είχε.

Για όλους τους συγγενείς, τους φίλους και όσους είχαν την τύχη να τον γνωρίσουν, ο Μιχαλάκης θα μείνει αξέχαστος.

Κώστας Σιώτος

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΠΡΑΜΑΝΤΙΩΤΗΣ

Πέθανε στις 5-2-92 ο Νίκος Πραμαντιώτης. Παιδί του Γιώργου Πραμαντιώτη και της Μαρίας Β. Τσούρη. Γεννήθηκε στις 20-6-1900. Παντρεύτηκε την Αικατερίνη το γένος Νικ. Τζουβάρα με την οποία απέκτησε έξι παιδιά. Τον Παναγιώτη, τη Μαρία, Γιάννη, Ελένη, Ελευθερία και Όλγα.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ Κ. ΑΛΕΞΙΟΥ

Γεννήθηκε το 1901 στο Αμπελοχώρι. Κόρη του Κώστα Αλέξη και της Λαμπρινής.

Παντρεύτηκε στην Άγναντα με τον Αλέξανδρο Κώνστα ή Κολιό. Απέκτησε μία θυγατέρα, τη Λαμπρινή συζ. Αντ. Κωνσταντινίδη.

Πέθανε στις 22-4-92.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ:

Η Αναστασία Κ. Τόλη συζ. Ε. Αθανασίου απέκτησε αγόρι.

Ο Σωτήρης Τζουβάρας απέκτησε αγόρι.

Ο Κώστας Σωτ. Έξαρχος με την Ελένη Π. Πραμαντιώτη απέκτησαν αγόρι.

Ο Κώστας Βασ. Πάνος απέκτησε αγόρι.

ΓΑΜΟΙ:

1.—Η Άννα Λάμπρου με τον Χρήστο Λάμπρη από Γιάννινα.

2.—Ο Γιάννης Χρ. Αλεξίου με την Κατερίνα Μπιτσαβά από Κτισιάδες Άρτας.

ΘΑΝΑΤΟΙ:

Ο Μιχάλης Μπέλλος (γυιός της Γαρυφαλίας Σιώτου) πέθανε στις 25-1-92 σε αυτοκινητιστικό δυστύχημα σε ηλικία 18 χρόνων και τάφηκε στην Πεδινή Ιωαννίνων.

Ο Νίκος Πραμαντιώτης πέθανε στο χωριό στις 21-4-92 σε ηλικία 92 χρόνων και τάφηκε στο χωριό.

Η Ευαγγελία Κ. Αλεξίου πέθανε στα Γιάννινα στις 21-4-92 σε ηλικία 91 χρόνων και τάφηκε στα Γιάννινα.

Ο Αποστόλης Χρ. Τζουβάρας πέθανε στις 12-7-92 σε ηλικία 48 χρόνων.

Η Δημητρούλα Κ. Τζουβάρα πέθανε στις 12-7-92 σε ηλικία 50 χρόνων.

(Ο Αποστόλης και η σύμφωνη του Δημητρούλα πνίγηκαν στην περιοχή Κανάλι Πρέβεζας παρυσυρόμενοι από θαλάσσιο κύμα).

Ο Αθανάσιος Νασούλας πέθανε στις 13-7-92 σε ηλικία 81 χρόνων και τάφηκε στο χωριό.

ΝΕΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ:

Ο Χρήστος Κ. Νίκου πήρε το πτυχίο της Αγγλικής Φιλολογίας.

ΑΝΟΙΞΕ ΙΑΤΡΕΙΟ

● Η Ελένη Γιωτάκη - Χαραϊσή γιατρός παθολόγος - διαβητολόγος άνοιξε ιατρείο στα Γιάννινα στην κεντρική πλατεία Δημοκρατίας 5 απέναντι από το ρολόι.

ΤΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Αριθμός κλήσης 0659

Αλεξίου Ελευθέριος	61.734	Νίκου Κων)νος Θ.	61.665
Αλεξίου Χρήστος Δ.	61.918	Νίκου Κων)νος Χρ.	61.733
Αναστασίου Αλέξαντρ.	61.754	Νότη Αγγελική Σωτ.	61.929
Αναστασίου Αμαλία	61.915	Νότης Κων)νος	61.920
Αναστασίου Αννέτα	61.827	Νουτσόπουλος Κωνστ.	61.822
Αντωνίου Αχιλλέας	61.921	Νουτσόπουλος Νικόλ.	61.607
Αντωνίου Δημήτριος	61.659	Νουτσόπουλος Παντελ.	61.911
Αντωνίου Ευαγγελή	61.667	Νούτσος Ιωάννης	61.756
Βλάχα Αθηνά	61.912	Ξεκάρφωτος Δημήτρ.	61.758
Βλάχας Νικόλαος Χρ.	61.746	Ξεκάρφωτου Μαρ. Αλ.	61.914
Βλάχας Παναγιώτης	61.674	Πανάξιος Ιωάννης	61.745
Γέροντα Αθηνά	61.919	Πάνος Παναγιώτης	61.755
Γέροντας Γεώργ. Ν.	61.910	Παπαδημητρίου Παν-	61.709
Γέροντας Δημήτριος	61.738	Παρασκευά Λαμπρινή	61.913
Γιωτάκης Κων)νος Χ.	61.664	Πατσούρας Κων)νος	61.747
Γιωτάκης Χρήστος	61.678	Πραμαντιώτης Γεωρ. Δ.	61.832
Δήμος Γεώργιος	61.445	Πραμαντιώτης Κων. Α.	61.741
Δημητρίου Οδυσσέας	61.742	Πραμαντιώτης Πάνος	61.728
Έξαρκος Σωτήριος	61.760	Σιώτος Κων)νος Ε.	61.736
Εξάρκου Μαρία	61.739	Σιώτος Χρήστος Ι.	61.729
Εξάρκου Πολυξένη	61.825	Σιώτου Μαρία Ι.	61.750
Καλανιζή Λαμπρινή	61.735	Σπύρου Δημήτριος Κ.	61.831
Καλανιζή Μαρία	61.752	Σπύρου Ιωάννης	61.606
Κίτσος Αθανάσιος	61.647	Τζουβάρα Βάσω	61.749
Κίτσος Βασίλειος	61.823	(γραμματέας)	
Κοινοτικό	61.759	Τζουβάρας Δημήτριος	61.676
Κοιν. Επιχ/ση (μαγαζί)	61.346	(μαγαζί)	
Κόκκινου Αννέτα	61.743	Τζουβάρας Κων)νος	61.748
Λάμπρος Νικόλαος	61.757	Τόλη Ελευθερία Κων.	61.917
Μπόχτης Γεώργιος	61.643	Τριάντος Ευάγγελος	61.762
Μπόχτης Ιωάννης	61.740	Τριάντος Κων)νος	61.753
		Τσούρης Βασίλειος	61.916

